

V ČÍSLE: ● Z folklórnych festivalov na Slovensku ● 20. ročník gitarového festivalu J. K. Mertza ● Zvolenské hry zámocké ● Sympóziu mladých muzikológov ● Zázračné dieťa - trnavský rodák Žigmund Praun ● Úvaha nad dielom jubilujúceho skladateľa Romana Bergera ● Z memoárov Dmitrija Šostakoviča ● Informácie z domova i zo zahraničia ● Program BHS ● Servis HŽ

Hudobný život '95

ROČNÍK XXVII.

8 Sk

30. 8. 1995

16-17

KULTÚRNE LETO

Kultúrne leto '95 vyštartovalo s bohatým, a v ekonomicky údajne neprajnej situácii, až podozrivo nabitým programom rôznorodého zloženia. Podľa informácií z dennej tlače, takmer každé väčšie mesto malo rôzne festivalové podujatie, nehovoriac o tradičných hudobných letách v našich kúpeľných centrách. Väčšina podujatí však bola na poloprofesionálnej či amatérskej úrovni. V novinách som sa dočítal o sklamaníach a slabej úrovni produkcií tzv. kultúrneho leta. V centre pozornosti našich médií bolo pražské účinkovanie Rolling Stones, ktorému naše periodiká venovali celé strany. So srdcovými náreky sa lúčili „odborní pisatelia“ s posledným koncertom rockovej skupiny Lucie a verejnosť vzrušili aj problémy okolo zmysluplnosti účinkovania Black Sabbath. Na svoje si prišli folklórne súbory, ktoré svojou mobilitou a spontánnosťou spríjemňovali rôzne námestia a zákutia nášho Slovenska a boli vlastne tým jediným „umeleckým tovarom“, ktorý presvedčil zahraničných návštevníkov, že nie sú v anglických kolóniách či niekde v Taliansku alebo Maroku, ale na Slovensku. Nárazové akcie a aktivity sú našim svetovým prvenstvom. Hoci sú dovolenky údajne na zregenerovanie duševných a fyzických síl - kultúrne leto ponúka príležitosť, šancu na zisk. A tak dovolenka-ne-dovolenka, prázdniny-neprázdniny, stovky umelcov i pseudoumelcov obetuje svoju dovolenku a dáva sa k dispozícii množstvám sa agentúram, nech naše mestá, okrem mizerných služieb, v lete pre turistov ponúkajú aspoň kultúru (vidíte ako je potrebná pre budúť). A agentúry majú v potrebu pre zarobiť. A tak letná aktivita sa rozšírila nielen na domáce prostredie, ale naši umelci účinkovali takmer po celej Európe. Vo Viedni sprevádzali celú veselu vdovu, v Innsbrucku Plácida Dominga (čo je rozdiel), iní koncertovali či vyučovali a pod. Pravda, podnikatelia sa aj poctivo zapotili, pretože namiesto oddychu a „kšeftu“ pracovali na sebe, na svojom umeleckom zdokonaľovaní a zápolili v ťažkých medzinárodných súťažiach, odkiaľ si priniesli palmy víťazov. A tí najmladší zase pracovali na sebe ako účastníci domácich či zahraničných interpretačných kurzov a nemalá časť je takých, ktorí pracovali na sebe v tichu svojho súkromia.

Kultúrne leto má teda viacero podôb. Nemienim robiť arbitra, čo je správne a čo nie, kvitujem čo bolo dobré a užitočné, veď sme sa dožili prostredia trhových vzťahov. Otvorenou otázkou však zostáva kvalita množstva podujatí, ich dramaturgia (dramaturgov už akosi nikto nepotrebuje, každý sa vyzná vo všetkom), kvantita podujatí. (Kdeže sa tie peniaze berú) okypuje zmysluplnosť poslania kultúry a umenia. No hlavne premýšľam o tom, čo keby sme sa prestali hrať každý na svojom malom piesocku, robíť si zásluhy len pre seba, pre svoju svetskú lásku a konto a urobili niečo pre Slovensko (hovorme to s vedomím vážnosti!), spojili najmä sily a možnosti ekonomické, organizačné a vytvorili konečne niečo špičkové, skutočne reprezentatívne, na čo sa oplatí prísť pozrieť zo sveta k nám a nie naopak. Drobné veci vždy zostanú drobnými a veľké veľkými. Učiť sa treba vždy, aj keď poučenia nie sú dnes v móde... Dúfajme však, že letné aktivity umelcov priliš nevyčerpalí, pretože sezóna nie je na oddych...

MARIÁN JURÍK



Leto prebehlo aj v znamení folklórnych festivalov.

Snímka M. Jurík

Na letných slávnostiach ľudového umenia '95

MYJAVA - VÝCHODNÁ - DETVA

SVETOZÁR ŠVEHLÁK

Nemáme dôvod neveriť! Folkloristickému informačnému katalógu, ktorý vydáva nadácia Prebudená pieseň, keď nás počas leta pozýva na 45 slávností, festivalov, stretnutí. Sú to podujatia rôznorodé, s tradíciou i len teraz sa formujúce. Spája ich však vôľa venovať sa prezentácii rôznych foriem ľudového umenia. Podľa výberu účinkujúcich a dosahu diváckeho záujmu sú to podujatia lokálne, regionálne, národnostné, národné, medzinárodné. Pohľad recenzenta zaslúžil by si napríklad Akademický Zvolen, Medzinárodný folklórny festival Košice, Eurofolklór Banská Bystrica, Jánošíkove dni v Terchovej, národnostné slávnosti slovenských Maďarov Gombasek, slovenských Rusínov a Ukrajincov Svidník, Zamagurské v Červenom Kláštore, Horehronské v Heľpe, Podroháčske v Zuberci, slovenská účasť na 50. medzinárodnom folklórnom festivale v Prahe a viaceré ďalšie.

36. folklórne slávnosti na Myjave, 41. folklórny festival vo Východnej a 30. folklórne slávnosti pod Poľanou v Detve vybrali sme pre naše uvažovanie o mieste hudobných programov v ich dramaturgii predovšetkým preto, lebo tieto troje slávnosti v Hudobnom živote recenzujeme súvislako už po viac rokov.

Vročenia - venovania - výročia: Myjava prešvedčivo, hoci decentne pripomenula si 115. výročie narodenia primáša Samka Dudíka a 40. výročie pôsobenie svojho súboru Kopaničiar. Vo Východnej Rok tolerancie, dokonca venovanie 50. výročiu ukončenia druhej svetovej vojny dost rozpačito a viac-menej formálne pripomenuli iba v súvislosti s vystúpením hostí festivalu. V Detve toho bolo zmysluplne pozhnať. Folklórne slávnosti pod Poľanou konali sa po tridsiatykrát. Pripomenuli si dôstojne a na mnohoraký spôsob 120. výročie narodenia kňaza, etnografa, folklóristu, politika Karola Antona Medveckého, 90. výročie vydania jeho i našej prvej slovenskej monografie obce Detva. Pripomenuli si jeho kapitálnu zbierku 100 slovenských ľudových balád. Jubilujúci, 65-ročný sochár Ján Kulich pripravil a zverejnil piatu svoju autorskú výstavu grafiky, drobnej plastiky a medailárskej tvorby venovanú týmto slávnostiam. Tri stredoslovenské špičkové folklórne súbory, 40-ročný Mostár z Brezna, 30-ročný Rozsutec zo Žiliny a 20-ročný Podpoľanec z Detvy, ako sa však až na slávnostiach ukázalo i 20 rokov v Detve každoročne nepretržite účinkujúci súbor Nádej, rodákov z Československa, pôsobiaci v Paríži pozdravili diváci frenetickým uznávaním úroveň ich vystúpení.

Čas ukázal, že starostlivo a s nadhľadom pripravovaná skeletná dramaturgia - dnes i vo svete známa, ako náš model festivalu ľudového

umenia - je otvorený systém s očakávaniami a teda i návštevníkov vyhľadávajúcimi umeleckými a zábavnými programami a podujatiami. Skôr ako sa budeme venovať prevažne hudobným programom, všimnime si rôznorodú obsahovú náplň podujatí, ktoré by na týchto slávnostiach nemali chýbať.

Výstavy: Na Myjave bola jedna, ale parádna. 18 dielní hrnčiarov a keramikárov západného Slovenska predstavilo svoju súčasnú tvorbu i produkciu (autorka Mgr. B. Landová). Vo Východnej svoje maľby a kresby prezentovala Sibyla Greinerová (Dr. J. Uhel), ľudovú figurálnu plastiku rezbár Mikuláš Kurpáš (Dr. I. Zuskinová), a výber z fondu SNM a SNG spodobované roľníckych a pastierskych motívov v tvorbe neprofesionálnych rezbárov (M. Pastieriková). Vladimír Morávek (1949 narodený v Štefanove, kameraman STV) a Alexander Ladišiansky (1953 narodený v Banskej Štiavnici) priniesli do cyklu „kresané do dreva“ svoje inštitné videnie sveta (M. Mrázová). V Detve bolo dovedna 7 výstav! Výstavu o festivalových znakoch ako výtvarných artefaktoch pripravili M. Šipka a V. Červený. Artefakty tradičnej kultúry spojené so svadbou na Podpoľaní realizovali L. Sýkorová a E. Bónišová. Biografickú výstavu o živote a diele K. A. Medveckého uviedli T. Figurová, E. Chlebová a A. Ostrohoňová. Obrazy Anny Purubovičovej a Mariána Vidu obdivovali sme v hoteli Detva. Zbierky a tvorbu detvian-

skeho rodáka Ondreja Krnáča žijúceho v Kanade vystavili v MKS. Fotografie Jozefa Fašangu v Klube DK A. Sládkoviča.

Tu predseda Národnej rady SR Ivan Gašparovič otvoril výstavu - piatu na FSP - tvorby profesora Jána Kulicha. Pripravil L. Petránsky. Tak to bola opäť nezabudnuteľná paráda.

Uvitacie programy: Na všetkých troch pozorovaných festivaloch už tradične z najlepších prejavov vlastných regiónov. V Myjave z jedného prameňa, trojgeneračný program. Deti z Myjavy, Krajného a Starej Turej vytvorili obraz Koliska. Súbory z Brezovej, Turej Lúky, Prietrže symbolizovali Mladost a obraz Staroba vytvorili pamätníci - speváci, hudobníci a tanečníci zakladatelia súboru Kopaničiar.

Vo Východnej program Liptáci II. Pripravili dedinské folklórne skupiny Komárňatá, Liptovská Lúžna, Liptovská Teplička, Liptovské Revúce, Sliače, Štrba, Važec, Východná. Vskutku parádne spevy z chvíľ sviatočných.

V Detve predviedli Vitajte v Detve neprilo iba návštevníkom a divákovi, ale najmä vskutku hosťom, ktoré si podpoľianske kolektívy pozvali, ako priateľov z mnohoročných vzájomných výmenných účinkovaní: Krajanský súbor Nádej, Paríž, Francúzsko. Francúzsky súbor Folian, Montpellier, Francúzsko. Spevácky zbor z Holain, Belgicko. Muzika Technik z Českého rozhlasu, Ostrava.

Programy detských súborov: Na Myjave Jarná lúka (autor Š. Sadoský, hudobná spolupráca V. Vašš), Obrady v detskom podaní a detské hry. Iskiečka z Brezovej, Radosť z Trenčína, Skaličank z Skalice, Vienok a Drienka z Bratislavy. Vo Východnej Adam, Eva boli, sedem synov mali... (autorky A. Urbanová, K. Golanová, hudobná spolupráca H. Kyseľová). V autorskom pásme zoradené najúspešnejšie výstupy detských kolektív z 15. Detského folklórneho Prešova - Dumbíer z Liptovského Mikuláša, Pridančatá z Vitáza, Malý Vtáčnik z Prievidze, Zornička z Zvolena, Zemplínok z Michaloviec, Viganček z Kluknavy, speváčkovia z Pohorelej a detská muzika Javorinka zo Starej Turej - prehliadka spontánnych a živých, presvedčivých prejavov. V Detve Na vandrovk (autorka E. Sekerešová, hudobná spolupráca J. Hazlinger). Okrem súborov vystupujúcich vo Východnej ešte Hviezdička z Hriňovej, Ratolest z Detvy, Čučoriedka z Detvy, Rómka z Detvy a Trnka z Dolného Kubína s kopou sólistov vandrovali - spievali, hrali, tancovali a navzájom sa predstaviovali. Na tohtoročných festivaloch boli detské programy najpresvedčivejšie a najnapaditejšie.

Amatérske folklórne súbory: Ekonom, Gymnik, Ponitran, Vrsatec, Doprava, Kopaničiar, Danaj (Strážnica) - na Myjave, Poľana, Vatra, Skorušina, Váh, Šarišan, Vranovčan - vo Východnej, Družba, Marina, Oravan, Partizán, Železiar - v Detve. Mnohé dokonca na viacerých (Pokračovanie na str. 4)

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY,
SLOVENSKÁ HUDBNÁ ÚNIA A HUDBNÝ FOND V BRATISLAVE
vypisujú

SKLADATEĽSKÚ SÚŤAŽ

v rámci ROKU SLOVENSKEJ HUDBY '96, v snahe podnietiť vznik novej hudobnej tvorby rôznych žánrov. Súťaž je neanonymná. Vypisovatelia súťaže okrem odmiern za najúspešnejšie diela zaručujú ich premiérové uvedenie v rámci koncertných podujatí ROKU SLOVENSKEJ HUDBY '96 na území Slovenskej republiky a v zahraničí, ako aj podporu ich mediálnej prezentácie. Termín uzávierky súťaže (okrem komorných orchestrálnych, symfonických diel) je 15. novembra 1995. Odborná porota, zložená z popredných skladateľov, koncertných umelcov a muzikológov vyhlási výsledky súťaže dňa 1. januára 1996 súčasne s oznámením interpretov jednotlivých skladieb.

Kategórie:

I. Komorné diela (do 15 min.) rôzneho instrumentálneho obsadenia, od sólového diela po none-to.

II. Zborové diela (do 15 min.) na texty slovenských básnikov - miešané zbory, ženské zbory, detské zbory a mužské zbory.

III. Skladby pre dychový orchester (do 10 min.) s

textom, alebo bez textu, najmä pre potreby amatérskych dychových hudieb.

IV. Diela, ktoré spracúvajú slovenský hudobný folklór (do 10 min.) s textom, alebo bez textu, v úprave pre profesionálne i amatérske ľudové orchestre.

V. Diela z oblasti populárnej hudby (do 6 min.) s textom, alebo bez textu. (Podmienkou je predloženie partitúry skladby, príp. demo nahrávka!)

VI. Diela inštruktívneho a prednesového charakteru pre žiakov základných umeleckých škôl (do 6 min.) rôzneho obsadenia, od sólového diela po kvarteto.

VII. Komorné orchestrálne diela (do 15 min.)

VIII. Symfonické diela (do 12 min.)

Skladby z kategórie VII. a VIII. majú osobitnú termínovú uzávierku 15. apríla 1996! Víťazné skladby odznejú na BHS '96.

V každej kategórii budú udelené tri ceny, a najlepšie tri diela zo všetkých kategórií dostanú osobitnú prémiiu.

Skladateľská súťaž na detské zbory

Vzhľadom na úpadok zborového spievania na základných školách, na ktorom sa popri iných závažných dôvodoch spolupodieľa aj nedostatok skladieb pre začínajúce detské zbory, Národné osvetové centrum vypisuje SKLADATEĽSKÚ SÚŤAŽ pre detské spevácke zbory v dvoch kategóriách:

a) skladby pre tzv. prípravkové zbory, tvorené zo žiakov materských škôl, resp. žiakov I. cyklu ZŠ (triedy 1.-4.),

b) skladby pre školské spevácke zbory (triedy 1.-8., prevažne však 5.-8.).

Technická náročnosť do súťaže zaslaných skladieb musí zodpovedať možnostiam interpretácie vyššie uvedených telies. Pre prípravkové zbory teda pôjde spravidla o skladby so sprievodom klavíra (príp. iného nástroja), o jednoglas, dvojhlas a výnimočne o trojhlas. Pre školské zbory pôjde o skladby so sprievodom klavíra alebo o skladby a-cappella maximálne trojhlasné primeranej náročnosti. Skladby zaslané do súťaže nesmú byť až do vyhlásenia

nia výsledkov verejne predvedené a odmenené v inej súťaži. Súťaž je neanonymná. Skladateľ pošle partitúru v čitateľnom rukopise na adresu:

Národné osvetové centrum, Nám. SNP 12, 812 34 Bratislava s označením hesla: „Zborová skladateľská súťaž“ a súťažnej kategórie (a resp. b) na každej partitúre. Uzávierka súťaže je 15. novembra 1995.

Autorské diela posúdi odborná porota, ktorú menuje riaditeľ NOC. Tri najlepšie piesne budú ocenené finančnými cenami:

v kat. „a“ v sume 2,0-1,5-1,0 tis. Sk

v kat. „b“ v sume 2,5-2,0-1,5 tis. Sk.

Rozhodnutím poroty niektorá z cien nemusí byť udelená. Porota tiež môže navrhnúť udelenie osobitnej prémie 1000 Sk skladateľovi za predloženie pozoruhodného celého komplexu skladieb.

Vyhodnotenie súťaže bude verejne publikované do konca roka 1995. NOC má právo ocenené diela uverejniť v rámci svojej edičnej činnosti.

BLAHOŽELÁME

TATIANA FRAŇOVÁ - klaviristka, koncertná umelkyňa, 50 r. (3. 8.)

MARTA SZŐKEOVÁ - pedagogička akordeónu na Konzervatóriu v Bratislave, 75 r. (10. 8.)

PhDr. ĽUBOMÍR CHALUPKA - muzikológ, vysokoškolský pedagóg, 50 r. (14. 8.)

PhDr. IVAN MACÁK - etnomuzikológ, organológ, 60 r. (26. 8.)

Doc. MILOSLAV STAROSTA - klavirista, koncertný umelec, 55 r. (31. 8.)

JARMILA VAŠICOVÁ-HOFFMANOVÁ - sopranistka, bývalá sólistka NS v Bratislave a Opery v Banskej Bystrici, 60 r. (31. 8.)

Musicologica actualia

Katedra Hudobnej vedy Filozofickej fakulty UK otvára v šk. r. 1995/96 dvojsemestrálny hudobný kurz pre absolventov vysokých škôl MUSICOLOGICA ACTUALIA. Štúdium sa orientuje na aktuálne problémy súčasnej muzikológie, európskych a mimoeurópskych hudobných kultúr. Bude sa konať vždy v piatok od 13.00 do 19.00 h a prednášať budú pedagógovia katedry Hudobnej vedy. Účastníci kurzu získajú osvedčenie o jeho absolvovaní. Poplatok za dva semestre je 1 600 Sk. Bližšie informácie o témach jednotlivých prednášok i prihlášky na adresu: Katedra Hudobnej vedy, Gondova 2, 811 01 Bratislava. Uzávierka prihlášok je 30. 9. 1995.

Pocť ministra kultúry

Pri príležitosti Dňa zvrchovanosti udelil minister kultúry SR Ivan Hudec slávnostne pocť ministra kultúry, ktoré sa udeľujú za významné kultúrne činnosti, tvorbu vynikajúcich umeleckých diel i za rozvoj občianskeho a národného povedomia a šírenia dobrého mena Slovenskej republiky v zahraničí. Medzi ocenenými bol aj predstaviteľ hudobnej kultúry Ondrej Malachovský, ktorý za vynikajúcu interpretáciu operných diel slovenských autorov získal Pocť Eugena Suchoňa.

Za Rudolfom NOVÁKOM

Z radu významných osobností slovenského interpretačného umenia ako i pedagogického zboru Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU nás po ťažkej chorobe vo veku 69 rokov navždy opustil nám tak blízky a vzácný človek - Doc. Ing. Rudolf Novák. Patril medzi zakladajúcich členov orchestra Slovenskej filharmónie, bol jej prvým hobojsťom, vedúcim skupiny hobojsťov i hráčom na anglický roh. 20 rokov pedagogicky pôsobil na konzervatóriu v Bratislave a úctyhodných 44 rokov i na VŠMU, kde sa v r. 1991 habilitoval ako docent. Odišiel tvorca slovenskej hobojskej školy, človek s vytréneným hudobným skusom, s usilavým hudobným prejavom na hobojsť, vyhrúbenou technikou, disciplinovanou muzikalitou. Rudolf



Novák vychoval viac ako 60 vynikajúcich hobojsťov, ktorí obsadili takmer všetky posty tohto nástroja v početných slovenských i zahraničných symfonických i komorných

telesách. Novákoví absolventi sa úspešne uplatňujú sólisticky, ale i pedagogicky. Rudolf Novák mal na ich talent „nos“, sám ich vyhľadával a vedel zapáliť pre hru na hobojsť.

Popri rade domácich i zahraničných významných, medzinárodným ocenením Novákových interpretácií i pedagogických kvalit, ktoré prekročovali bežné merítka, boli mnohé pozvania do porôt renomovaných zahraničných súťaží. Je uvedený ako osobnosť v anglickej encyklopédii International Who's Who in Music and Musicians Directory. Svoje skúsenosti napísal vo vysokoškolských skriptách Dejiny a literatúra hobojsťov a Orchesterálne party pre hobojsť. Často účinkoval ako sólista; inicioval vznik nových skladieb pre hobojsť. V Novákovom rozsiahlom repertoári, počnúc barokom, figurojú skladby autorov všetkých stylových období. Sú zaznamenané na početných nosičoch. Budú z nich čerpať i budúce generácie.

My všetci, ktorí sme Rudolfa

Nováka osobne poznali, vieme, že bol bytostne skromný vo svojej veľkosti, plný elánu, vždy veselý a vtipný, priateľský a ochotný pre spoluprácu. Študentom sa rozdával do slova i do písma celý, pričom vedel pedagogicky inštruktívne rešpektovať a vhodným spôsobom usmerniť ich individualitu. Dôkazom je rozličnosť umeleckých naturov jeho odchovancov.

Záročné ohniská jeho ojedinelej umeleckej a pedagogickej činnosti možno vystopovať v rodinnom prostredí Novákovcov, ktorí žili v Trakoviciach pri Trnave. Hudbou sa amatérsky zaoberal už jeho deda a taktiež jeho otec, ktorého v dychovej hudbe v Leopoldove často zastupoval v hre na klarinete už ako 6-ročný.

Na hudobnej škole študoval husle, neskôr na Hudobnej a dramatickej akadémii, na doporúčenie prof. Kafendu, prešiel na hobojsť. Jeho pedagógom bol Peter Orth, ktorý v roku 1951 tragicky zahynul. Novákovu mnohostrannosť dotvára i širo-

ký vzdelanostný profil. Popri konzervatóriu študoval i na gymnáziu. Ako inžinier ukončil dokonca i štúdium na fakulte inžinierskeho staviteľstva SVŠT v Bratislave.

Bol najstarším zo štyroch bratov - všetko hudobníkov (Milan - známy slovenský skladateľ, Tibor - klarinetista v SND, ktorý už nežije, Oto - violončelista, ktorý pôsobil vo Švédsku). Dar talentu obsiahnutý v rodinnom genetickom kóde pokračuje v ďalších pokoleniach.

Všetko, čo pre hudobné umenie Rudolf Novák urobil, nevynímajúc myšlienky i hodnoty, ktoré vyznával, má a bude mať vplyv na iných ľudí, príbuzných, kolegov, študentov, percipientov hudby. Presiahol tak mimo hranice vlastného života i do budúcnosti. Zhodnotiť jeho mimoriadne plodné životné dielo - to by vyžadovalo dôkladnejšiu štúdiu, na to si môj nekrológ nečiní nárok.

Rudolf Novák nám bude citeľne chýbať ako výborný pedagóg, výnimočný umelec i ako človek.

PETER KRBAŤA

Kedy Kde Čo

6. 9. Bardejovské kúpele Klavírny recitál - Ida Černecká; Schumann, Bartók, Šostakovič (19.30),

7. 9. DJZ Prešov P. J. Oravec: Ergo, klavírko... II (19.00)

8. 9. SND Bratislava J. Massenet: Don Quichotte (19.00)

Bardejov Chrám sv. Egídia Organové dni J. Grešáka, M. Haselböck (Rak.) (20.00)

9. 9. SND Bratislava O. Nedbal: Z rozprávky do rozprávky (11.00)

DK Ružinov Bratislava Folklórny súbor Jeruzalem (Izrael) (19.30)

ŠO Banská Bystrica O. Nikolai: Veselé paničky Windsorské (19.30)

10. 9. DK Ružinov Bratislava Casablanka - tanečný súbor (Izrael) (19.30)

Bojnice zámok Večer s operetou; E. Horná, P. Schubert, D. Stankovský (19.00)

11. 9. SND Bratislava G. Verdi: Sila osudu (19.00)

DJZ Prešov J. Hermann: Hello, Dolly! (19.00)

12. 9. SND Bratislava C. Debussy: Pélleas a Mélisanda (19.00)

Bojnice zámok Klavírny recitál - Ida Černecká; Schumann, Bartók, Šostakovič (18.00)

13. 9. SND Bratislava O. Nedbal: Z rozprávky do rozprávky (11.00)

DJZ Prešov G. Dusík: Hrnčiarsky bál (19.00)

ŠKO Žilina-Topoľčany ŠKO, V. Hudeček, I. Gajan, dir. T. Koutník; Händel, Mendelssohn-Bartholdy, Beethoven (19.00)

Bardejovské kúpele LD Astória Stretnutie s P. Michalícom (19.30)

14. 9. SND Bratislava G. Puccini: Bohéma (19.00)

SF Bratislava Moyzesova sieň Koncert k 20. výr. Moyzesovho kvarteta - W. A. Mozart, Schubert, Moyzes

ŠKO Žilina ŠKO, V. Hudeček, I. Gajan, dir. T. Koutník; Händel, Mendelssohn-Bartholdy, Beethoven (19.00)

Spíšská Nová Ves P. Michalica - husle, D. Šašinová - klavír (19.00)

15. 9. SND Bratislava L. A. Minkus: Don Quijotte - balet (19.00)

ŠKO Žilina program ako 14. 9. (19.00)

16. 9. SND Bratislava M. Dubovský: Veľká doktorská rozprávka (11.00)

ŠO Banská Bystrica J. Beneš: Skamenený I. premiéra (18.30)

17. 9. Mirbachov palác Bratislava Komorný koncert SKU pri SHU - Bratislavské barokové trio; Telemann, Bach, Caldara, Pergolesi a d. (10.30)

ŠKO Žilina - Bojnický zámok Husľový recitál V. Hudeček, I. Gajan - klavír; Beethoven, Franck, Schubert (19.00)

DJZ Prešov G. Dusík: Hrnčiarsky bál (19.00)

18. 9. SND Bratislava G. Verdi: Otello (19.00)

SF Košice Dóm sv. Alžbety Medzinárodný organový festival - G. Preller (SRN); Bach, Mendelssohn-Bartholdy (19.00)

ŠKO Žilina Husľový recitál V. Hudeček, I. Gajan - klavír; Beethoven, Franck, Schubert (19.00)

DJZ Prešov P. J. Oravec: Ergo, klavírko... I. (19.00)

19. 9. SND Bratislava G. Bizet: Carmen (19.00)

ŠO Banská Bystrica J. Beneš: Skamenený II. premiéra (18.30)

ŠD Košice G. Verdi: Aida (19.00)

Bardejovské kúpele LD Astória J. Havranová, O. Korotkov, N. Korotková; Mozart, Purcell, Verdi, Gounod a d. (19.30)

20. 9. SND Bratislava Večer súčasných choreografií (19.00)

ŠO Banská Bystrica Bohéma klub Koncert Trávníckovho kvarteta (18.00)

21. 9. SND Bratislava J. Massenet: Pélleas a Mélisanda (19.00)

DU Košice Medzinárodný organový festival SFK, K. Klugarová (ČR) - organ, G. Preller (SRN) - organ, dir. K. Straton (Kanada); Händel, Brixl, Mozart (19.00)

ŠO Banská Bystrica O. Nicolai: Veselé paničky Windsorské (19.00)

DJZ Prešov P. J. Oravec: Ergo, klavírko... I. (19.00)

Kremnica Kostol sv. Kataríny Organový recitál - J. V. Michalko; Mendelssohn-Bartholdy, Giuliani a d. (18.00)

22. 9. SND Bratislava P. I. Čajkovskij: Labutie jazerá (19.00)

23. 9. SND Bratislava G. Verdi: Rigoletto (19.00)

ŠD Košice A. Szirmay: Magnáš Miško (19.00)

24. 9. Bojnický zámok I. Kirilová, J. Durdina, O. Šebesta; Händel, Telemann, Bach, Gounod a d. (19.00)

Poprad Hotel Satel Trávníckove kvarteto; Haydn, Čajkovskij, Dvořák, Brahms, Dvořák, Zeljenka (19.30)

Mirbachov palác Bratislava Komorný koncert SSK pri SHU, J. Hatrik, J. Kokavec, V. Rusó, Z. Mikula, I. Hrušovský (10.30)

25. 9. SF Košice Dóm sv. Alžbety Medzinárodný organový festival - T. Schmögner (Rak.)

Bach, Hindemith, Liszt, Bruckner (19.00)

ŠD Košice G. Verdi: Aida (19.00)

26. 9. ŠO Banská Bystrica G. Donizetti: Nápoj lásky (18.30)

27. 9. SND Bratislava A. Adam: Gisselle (11.00)

ŠO Banská Bystrica Bohéma klub J. Hatrik; Denník Táne Savičovej (18.00)

28. 9. SND Bratislava G. Verdi: La Traviata (19.00)

ŠKO Žilina J. Krigovský - kontrabas, D. Vizváryová - klavír, dir. K. Kevický; Mozart, Bottesini, Beethoven (19.00)

SF Košice Medzinárodný organový festival (19.00)

T. Schmögner, E. Kovács - organ, dir. Ch. Polack

29. 9. SF Bratislava Otvárací koncert BHS (19.30)

SND Bratislava G. Puccini: Bohéma - BHS (19.00)

30. 9. SND Bratislava Schumann, Korsakov, Rachmaninov: Karneval, Scherezáda, Paganini - balet (19.00)

ŠD Košice G. Verdi: Aida (19.00)

ŠO Banská Bystrica F. Lehár: Zem úsmevov (19.00)

SF Košice 4.-15. 9. Medzinárodné dirigentské a skladateľské kurzy pod vedením Christiana Pollacka (Rakúsko) (9.00-13.00)

KONKURZ

Riaditeľ Slovenskej filharmónie v Bratislave vypisuje konkurz na obsadenie voľných miest v orchestri Slovenská filharmónia: viola - tutti violončelo - tutti.

Konkurz sa uskutoční 12. 9. 1995 o 12.00 h v Koncertnej sieni SF.

Slovenská filharmónia v Bratislave prijme vstupenkovú pokladničku na 1/2 pracovný úväzok.

Prihlášky so životopisom prijíma a informácie poskytuje kancelária riaditeľa SF, Medená 3, 816 01 Bratislava.

PETER MICHALICA

Každý umelec si píše osud svojich umeleckých právd, istôt, ktoré vytvárajú jedinečnú auru jeho osobnosti, individuality, svojbytnosti. Umelecký portrét sa formuje nie štetcom maliara, lež dlátom s tisíckami úderov do mramoru poznania. „Dlato, to mluva umelcova.“ (M. Rúfus)

Kofkými údermi poznania začalo biť srdce huslistu Petra Michalicu v tom jedinečnom tepe odovzdávajúceho svetlo hudby, oslovenia, naplnenia. Jeho meno sa stalo pojmom koncertného pódia už od čias študentských. Laureátstva medzinárodných súťaží, zahraničné stáže a študijné pobyty zviditeľňovali veľmi intenzívne

schopnosti a nadanie, ktoré dokázal sám húževnato a cieľavedome zveľaďovať. Bol odvážny v hľadaní právd, v oslovovaní cez dedikované skladby súčasných slovenských autorov, cez vlastné sprievodné slovo ku koncertom, ktoré sa stalo slovenskému publiku tak povestným ako Warchalov úsmev. Sú to magnety, dary ducha, transponované do reálu skutočnosti. Michalica veľmi skoro vycítil, ako sa priblížiť poslucháčovi: v malých dedinských, kúpeľných mestech i vo veľkých mestách; všade s rovnakou koncentráciou. Je to predovšetkým neúnavná práca na sebe v prospech zviditeľňovania seba cez hudbu a



Snímka Z. Mináčová

hudby cez seba. Hudba som ja a ja som hudba. To je motto, ktoré s menom Petra Michalicu najvýraz-

nejšie prerastá. Hudba vo všetkých podobách, ale predovšetkým hudba na živo. Dodnes nemá rád červené svetielko nahrávacieho štúdia. Potrebuje okolo seba inšpiráciu. Pre seba. Pre život hudby, do ktorého vkladá zákruty a osudy svojho života. Sú navzájom spojené, prelínajú sa a inšpirujú. Michalica je jedinečným typom slovenského koncertného pódia. Vždy bol osobitý. Hral vari na všetkých kontinentoch sveta, vyučoval v Európe, Amerike, sprevádzal hudbou a slovom slávnych príležitostí politického a kultúrneho života, komentoval hudobné udalosti do celého sveta. Jeho hudobná reč je bohatá. Presiaknutá rozhľadom zo všetkých oblastí umenia, histórie, filozofie i filológie. Je koncentrátom vedomostí, pre ktoré najvdánejšou pôdou je pedagogická práca.

Kedysi na konzervatóriu, dnes na VŠMU našiel sa v mladých talentoch, ktoré sú pečatou osobnosti každého rozumného, inteligentného pedagóga. Oni sú determinovaní menom svojho pedagóga, on ich inšpiratívnu mladickú kreativitou. Autodisciplína, vlastná Michalicovi, formuje i mladých adeptov umenia a učí ich nielen na hodinách, ale i vlastným životom umenia prisným ku sebe aj iným. Hudba je fixným zápisom skladateľa a umenie interpretácie spočíva práve v prečítaní a odhalení „svojho času v partitúre“. Poetika hudobného textu navždy zostane poetikou priameho kontaktu (vyjadrenia) otvorená na invariety, ozdoby, modulácie, zvučnosť. Hudba Petra Michalicu žije duchom tohto poznania.

ETEĽA ČÁRSKA

TATIANA FRAŇOVÁ

Tatiana Fraňová je poprednou reprezentantkou počtne i kvalitatívne silnej strednej generácie slovenských klaviristov. Znameníť základy pre úspešný štart a rozvoj nevšedného hudobného talentu získala pod vedením prof. Anny Kafendovej na bratislavskom konzervatóriu i na VŠMU. Už počas študentských rokov zažiarila na početných umeleckých súťažiach. Vedomosti si doplnila na Hochschule für Musik und darstellende Kunst vo Viedni pod vedením pedagógov B. Seidlhofera a H. Petermandla. Záverečný výkon aspirantúry na VŠMU absolvovala v roku 1983 uvedením troch koncertantných opusov s orchestrom. Pôsobila pedagogic-



Snímka J. Linzboth

ky doma i v zahraničí (Káhira a i.). V súčasnosti vyučuje na VŠMU a na Viedenskom konzervatóriu.

Fraňová je od prírody výborne fyziologicky i psychicky disponovaná pre úspešnú koncertnú kariéru. Fotografická pamäť jej napomáha v neuveriteľne krátkom čase a na imponujúcej úrovni zvládnuť študovaný repertoár. Súverénna technika, veľké rozpätie rúk ju predurčujú k interpretácii virtuózne najnáročnejších opusov klaviristickej literatúry. Aj keď účtyhodný rozsah jej repertoáru inklinuje k pluralite prakticky všetkých štýlových období, popredné miesto v ňom zaujímajú romantickí autori (Brahms, Chopin, Liszt, Glazunov, Rachmaninov a d.). Klaviristkin umelecký vývoj smeroval od istej miery rapodickosti a mladistvého temperamentu k vyváženému, výrazovo prirodzenému a vnútorne disciplinovanému prejavu. S imponujú-

cou úrovňou demonštrovala svoje nemalé technické zázemie na profilej gramoplatni s etudami Chopina, Liszta, Skriabina a Rachmaninova. Vysoká úroveň umeleckého prejavu jej otvorila dvere na početné zahraničné pódia, neraz spojené s nahrávkami i pre zahraničné spoločnosti. Azda aj to je príčina, že sa v posledných rokoch jej meno menej objavuje na domácich plagátoch i pódioch. Účinkovala v Egypte, na Kube, v susednom Rakúsku, Česku, Poľsku, Rusku, Maďarsku, Bulharsku, Španielsku, Indii, Luxembursku, Švajčiarsku, Portugalsku i Japonsku. V poslednej dobe sa jej nedostáva dostatočnej publicity v domácich masmédiách. Nie je totiž typom, ktorý sa veľmi stará o publicitu.

Významnú kapitolu v jej kariére predstavuje dôstojná reprezentácia slovenského interpretačného umenia i tvorby. Viackrát ab-

solvovala turné so Slovenskou filharmóniou v zahraničí, slovenskú klavírnú literatúru propagovala v zahraničných kultúrnych strediskách. Na vzorovej úrovni nastudovala, resp. premiérovala pôvodnú domácu tvorbu. Z nej figurujú v jej repertoári závažné opusy ako Cikkerove Tatranské potoky, Suchoňove Metamorfózy, Očenásove Zvony i Svadobné tance, Ferenczyho Klavírný koncert a ďalšie.

Z Fraňovej umeleckého prednesu vyžaruje tvorivá radosť, prirodzená snaha vychutnať detaily, vyzdvihnúť farebnosť faktúry, a najmä vždy obsiahnutá pravá umelecká iskra rovnako pútava v dramaticky hutných vrcholoch, ako v krehkej intímite spevnej lyriky. Vďaka týmto vlastnostiam prirodzenému jej výkonu (v zahraničí!) s hrou popredných svetových pianistov.

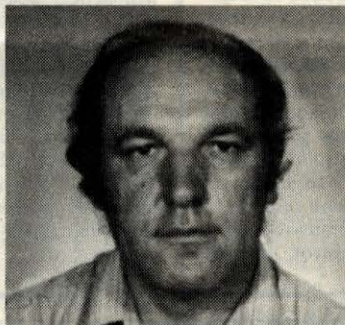
VLADIMÍR ČÍŽIK

LUBOMÍR CHALUPKA

Meno tohto pedagóga a muzikológa u mnohých absolventov Hudobnej vedy FFUK v Bratislave asociuje študentské, školské časy. Nie je to náhoda, keď Lubomír Chalupka pôsobí na tejto katedre už 21 rokov a za toto obdobie cez jeho ruky, pedagogický vplyv, prešlo množstvo budúcich muzikológov. Absolvent Hudobnej vedy FFUK (1962-67) pri vstupe do hudobného života iste netušil, že bude niekedy pokračovať v práci svojich učiteľov - Miroslava Filipa, Eugena Suchoňa, Jozefa Kresánka. Začínal ako redaktor Slovenskej hudby (1967-68), v tom čase progresívnou časopis s odvážnou orientáciou, zachytávajúcom moderné trendy vo vývoji novej hudby. V období konsolidácie pracoval ako programátor - analytik vo Výskumnom výpočtovom

stredisku pri Rektoráte Univerzity Komenského. Na základe konkurzu získal v roku 1974 miesto interného pedagóga katedry Hudobnej vedy FFUK v Bratislave, kde pôsobí dodnes. Jeho exaktný, analytický prístup v oblasti muzikológie ho predurčil k výučbe takých predmetov ako harmónia, hudobné formy, kontrast, hudobné nástroje, kompozičné princípy hudby 20. storočia, hudobná akustika, exaktné metódy v muzikológii, súčasná slovenská hudba. Postupom času si vypracoval svoju metódu analýzy hudobného diela, sprevádzanú filozofickým podtextom výkladu, ktorej konečným cieľom je vystihnúť viacnásobnosť javov.

Jeho muzikologická práca sa sústredila do troch oblastí.



Jednou z nich je tvorba strednej generácie slovenských skladateľov (I. Zeljenka, J. Malovec, R. Berger, T. Salva, I. Parík, J. Sixta...), ktorú sa snaží skúmať v súvislosti s vývojovými tendenciami v 60. rokoch doma i vo svete. Vedieť odhadnúť hudobnú hodnotu tejto tvorby a presadiť svoje názory v spornej spoločensko-politickej situácii na Slovensku, nebolo vždy jednoduché a niekedy nachádzal autor kompromisné riešenia. Táto problematika je zhrnutá v Chalupkovej dizertačnej

práci - Štýlotvorné formovanie mladšej skladateľskej generácie v 60. rokoch na Slovensku, dokončená v roku 1988.

Ďalšiu časť muzikologickej práce L. Chalupka venoval otázkam hudobnej teórie. Zaoberal sa možnosťami aplikácie počítačovej techniky na hudobnú analýzu, skúmal rôznorodé, podobné a totožné vlastnosti vo vzťahu matematika a hudba, ako i možnosti inovácie metodológie hudobnej analýzy. Dokumentujú to štúdie - *K problematice hudebně-teoretických disciplín* (Současný stav hudební teorie. Zborník SČSKU, Praha 1981, s. 222-238), *Fragen und Antworten über SM* (Systematische Musikwissenschaft, roč. I, č. 1, s. 23-24, Asco Hamburg - Bratislava 1993), *Systematisch-theoretische Aspekte des Begriffes „Musikalisches Denken“ im musikologischen Werk von J. Kresánek* (Systematische Musikwissenschaft, roč. I, č. 2, s. 371-376, Asco Hamburg - Bratislava 1993), *Über die Notwendig-*

kelt einer Innovation der Musiktheorie (Musaica, zborník FFUK, č. XVIII, Bratislava, SPN 1985, s. 81-90)...

Tretiu oblasť práce L. Chalupku tvoria príspevky venované osobnostiam slovenskej muzikológie, a to najmä J. Kresánka a M. Filipa. Publikoval ich pod názvami: *Slovenská muzikologie v r. 1945-75* (Hudební věda XIII/1975, č. 2, s. 99-105), *Pojem hudobného myslenia u V. Helferta a J. Kresánka* (V. Helfert v českém a evropském kontextu. SČSKU Brno, 1986, s. 89-91)... Jeho zásluhou vyšla v zostatosti monografia J. Kresánka - *Tektonika* (Asco Bratislava, 1994), na ktorej sa podieľal ako vedecký redaktor.

Ďalšie početné práce L. Chalupku sú uverejnené v časopisoch Slovenská hudba (koncom 60. rokov), Slowakische Musik (SHF), Hudobný život, Literárny týždenník; v zborníkoch Slovenská hudba (od r. 1990), Musaica, Muzikologica Slovaca a i.

YVETTA LÁBSKA-KAJANOVÁ

ZA ERNESTOM ZAVARSKÝM

(17. 9. 1913 - 16. 8. 1995)



Často si málo všimame ľudí rýdneho charakteru a mimoriadnych vedomostných kvalít. Je v tom azda aj kus prislovečnej slovenskej závislosti - a životné osudy jednej z nezanebateľných postáv slovenskej hudobnej kultúry Dr. Ernesta Zavarského to potvrdzujú - že mysliteľské projekty (ktorých nebolo a nie je u nás až tak veľa) nemali vždy na ružiacich ustlané. E. Zavarský mal inštinkt hmatat veci základné a podstatné, jeho vedecká ambícia bola organicky a prirodzene napájaná muzikantským cítením, empirickým a na trpezlivoj heuristike založeným ponorom do riešenej problematiky. Svoj bádateľský záujem venoval staršej, ale aj „súčasnnej“ slovenskej hudbe a neskôr dielu J. S. Bacha. Začal nie ako klavírny a akademicky vzdelaný muzikológ - nitky k hudbe a umeniu hľadal na univerzitách v Innsbrucku, Berlíne a Krakove, na bratislavskej filozofickej fakulte absolvoval štúdium psychológie, dejín umenia a estetiky. Úsilie dôkladne preniknúť do hudby ho viedlo i k štúdiu kompozície (na JAMU v Brne). V r. 1951 úspešne obhájil na brnenskej katedre hudobnej vedy (u náročných oponentov prof. J. Racka a B. Štědroňa) dizertáciu venovanú štýlotvorným vlastnostiam hudby Eugena

Suchoňa - z nej vzíde prvá suchoňovská monografia, zaujímavá tým, že ňou preniká Zavarského závažné prenikanie k podstate a charakteristikám slovacity moderného hudobného prejavu. Dôležitú os jeho činnosti tvorila vzdelaná kritika, v polovici 40. rokov podpisoval svoje postrehy a komentáre aj menami Vladimír Janovský, či Pavol Záhorský. (Pod druhým pseudonymom vydal v r. 1946 Všeobecnú nauku o hudbe.) Cez optiku kritického rozhľadu a redaktorskej práce v bratislavskom rozhlasе formuloval už v r. 1947 monografický hold tvorbe skladateľskej generácie neskôr nazvanej Slovenská hudobná moderná. Mal jej hudbu rád, preto niekedy v záujme jej očistenia a vývojaschopnosti použil i nekonvenčný hlas. Hlbokou postrehov a nie cez okuliare simplifikovaného nacionalizmu, či prostoduchého ideologizovania dokázal svoju náklonnosť k hudbe tejto krajiny. Okrem muzikologickej aktivity a kritickej činnosti bol Zavarský - koncepcne myslíaca, jazykovo erudovaná a ľudsky tolerantná osobnosť - skvelým prvým managerom hodnôt slovenskej hudby minulosti i prítomnosti. Nielen v r. 1969-73, kedy viedol novozaložené Hudobno-informačné stredisko, ale napr. aj ako autor slovacikálnych hesiel do encyklopédie MGG, či už skôr, počas činnosti v rozhlasе, Hudobnej komore a neskôr v zväzovej inštitúcii, ktorá impregnovaná násilnou ideologizáciou ho necitlivo exkomunikovala pre vlastný názor, práve v čase, kedy jeho bádateľský rozlet nadobúdval na intenzite - pracoval na kremnických mate-

riáloch, koncipoval budúcu veľkú monografiu o J. S. Bachovi.

Pre svoj rozhľad a vedomosti si zaslúžil miesto na špičkovom vedeckom či pedagogickom pracovisku, mal na to plnú kvalifikáciu. Zostal však „len“ kritikom a organizátorom i „domatvoriacim“ muzikológom azda aj preto, že hoci disponoval predpokladmi viac ako iní, nemal možno onej dravosti - keď ho oslovili k spolupráci, prejavil ochotu, ale budovanie svojej „kariéry“ riešil výsostne introvertným spôsobom.

Jeho publikácie nemajú len dokumentačnú hodnotu prameňa, záujemca o staršie dejiny kultúry na území Slovenska nebude môcť obísť jeho rozsiahlu štúdiu o vývoji hudobného života v Kremnici (najprv publikovanú v nemeckom zborníku), vyznam fundamentálnej monografie o J. L. Bellovi nezoslabil (aj keď sa bellovske bádania v uplynulom desaťročí začali rozbiehať ďalej). Štylistická úroveň jeho textov, poučenosťou a muzikantským vkladom poznačená súdnosť vyvrcholila v bachovskej monografii, ktorou Zavarský smelo prenikol do priestoru tradične zverenej nemeckej hudobnej vede a vydobyl si v ňom úctu - preklad knihy do viacerých jazykov, členstvo v direktórii Novej Bachovej spoločnosti. Kultúrnost a intelektuálny potenciál tvorivého odkazu Dr. Ernesta Zavarského nabáda k tomu, aby sa naň nezabúdalo.

Česť jeho pamiatke!

LUBOMÍR CHALUPKA

GITARY JUBILEJNE

V rámci rôznych jubilej a osláv, vzniku i zániku rôznych kultúrnych podujatí sme si ani neuvedomili, že pôvodné Gitarové dni, dnes renomovaný medzinárodný gitarový festival Johanna Kaspara Mertza tento rok vstúpil do svojho 20. ročníka. Je nás viac, ktorí sme festival sledovali od začiatku jeho existencie. A ak dnes môžeme hovoriť o tom, že je podujatím, ktoré má svoju vyspecifikovanú dramaturgiu, ale aj svoje špecifické publikum, patrí sa, aby sme na tomto mieste spomenuli i osobnosť Jozefa Zsapku, organizátora, a neúnavného propagátora tohto podujatia. Hlavné na jeho pleciach bola celý čas i problematika dramaturgie. Dnes môžeme s kľudným svedomím konštatovať, že i vďaka koncepcijnej práci v tejto oblasti, jej úroveň neprepadá do oblasti nezáživného priemernu a stereotypu. V priebehu 20 rokov sme sa mali možnosť zoznámiť nielen s rôznymi štýlmi, školami, skladateľmi a ich skladbami, ale aj interpretmi - umeleckými osobnosťami, ktoré v svetovom gitarovom umení niečo znamenajú. Medzinárodný gitarový festival, nesúci meno bratislavského rodáka J. K. Mertza - to už nie sú len koncerty, ale aj semináre gitarovej hry. Záujem o ne je veľký. Strávia sa na ňom mladí adepti prakticky z celého sveta, zámorie nevynímajúc. Pracovať predsa pod osobným vedením umelcov a pedagógov typu W. Lendla či J. W. Duarteho, J. Cardosa - nie je príležitosť každodenná. Pre adepta gitarovej hry to znamená asi toľko, ako pre klaviristu pracovať pod vedením F. Guldu, S. Richtera, či v minulosti G. Andu, alebo V. Horovitzu. Bratislava a jeho festival teda vytvára aj takéto príležitosti.

Posledné 3 roky sa na organizačnom zabezpečení festivalu podieľa umelecká agentúra Interartist, ktorá v osobe Jany Kováčikovej našla neoceneného a nadšeného zástancu festivalu. I vďaka jej iniciatíve vznikla v tomto roku Slovenská gitarová nadácia, ktorá bola prvýkrát prezentovaná práve v rámci festivalu.

A sponzori? Našli sa i tento rok: The British Council, firma Alcatel, Radenska, Tschibo, Jelly, s. r. o., Interfalcon, Volkswagen.

Patrí im vďaka i uznanie.

Teraz však o samotných koncertoch. Festival sa konal už v tradičnom termíne, v prvej polovici júla, konkrétne 1.-7. júla, v rámci Kultúrneho leta, ktorého hlavným garantom je Mestské kultúrne stredisko v Bratislave. Jednotlivé koncerty odzneli v Klariskách, občas akusticky vyhovujúcich, v prípade jazzového koncertu však zvukovo poddimenzovaných. Interpreti predstavovali skutočnú medzinárodnú zostavu, v ktorej popri Slovinci boli prezentované i ďalšie európske krajiny: Švajčiarsko, Nemecko, Španielsko, Veľká Británia, Chorvátsko, zo zámoria USA a Venezuela.

Prvý koncert, vlastne otvárací koncert festivalu 1. júla, bol výnimočný hneď z viacerých dôvodov. Na rozdiel od všetkých ostatných sa pre veľký záujem uskutočnil v Moyzesevej sieni SF a popri sólis-

toch a duu J. Zsapka - D. Zsapková, gitaristu W. Lendleho sa na jeho úspechu nemalou mierou podieľal i Slovenský komorný orchester pod umeleckým vedením B. Warchala.

Popri „warchalovskej“ klasických a tradičných repertoárových opusoch Mozartovom Divertimenta F dur KV 138 a Brittenovej Simple Symphony, zaujala štýlovo, precízne interpretovaná skladba A. Vivaldiho Koncert pre flautu, gitaru a orchester G dur, ktorého sólistami boli manželka Zsapkovci. W. Lendle v Giulianiho Koncerte pre gitaru a sláčikový orchester op. 30 opäť presvedčil muzikalitou a virtuóznou technikou a v neposlednom rade i zvukovou kultivovanosťou. Doslova ako bombónik vyznelo Gitarové kvinteto č. 1 op. 85 J. W. Duarteho, preťkané prvami jazzovými a bohatou pulzujúcou rytmikou. Takže úspech tejto skladby i prítomného autora bol zaslúžený. Po „orchestrálnom“ úvodnom koncerte festivalu nasledovali teda koncerty komorné v Klariskách. Druhý festivalový deň na koncertné pódium vstúpil chorvátsky umelec Zoran Đukić. Dramaturgia jeho koncertu bola klasická. Popri Bachovej Sonáte a mol BWV 1001, Giulianiho Variáciách na Händlova témy op. 107, Tarregovom Caprichu Arabe, ktoré predstavovalo exotiku, nasledovalo v jeho vynikajúcom podaní 5 katalánskych piesní M. Llobeta a Sonata para guitarra A. Joseho. Z. Đukić, pochádzajúci zo Zárehu je nositeľom viacerých medzinárodných ocenení a úspešným reprezentantom svojej vlasti na koncertoch v celom svete. Je typom virtuózneho hráča s vynikajúcou prstovou technikou, s vycibreným citom pre štýl, tektoniku a dynamiku. Jeho hostovanie na tohtoročnom festivale patrilo medzi najcennejšie po každej stránke.

Wolfgang Lendle popri účinkovaní na otváracom koncerte sa festivalovému publiku predstavil aj v sólovom recitáli. Ten zostavil z diel skladateľov A. Barriosu Mangorého, V. Asencia i vlastnou kompozíciou 2 Danzas del Litoral, ktoré vlastne reprezentovali hudbu nášho storočia a z klasických opusov - šiestich Sonát D. Scarlattiho a Triptica J. Rodriga. V jeho interpretačnom umení sme i tento raz v Bratislave s uznaním kvitovali jeho intelekt, muzikalitu, kultivovaný zvukový prejav aj vycibrenú a precíznu techniku. W. Lendle je skutočným majstrom svojho nástroja, umelcom i pedagógom, disponujúci nielen bohatými skúsenosťami, ale aj dokonalým ovládnutím problematiky gitarovej hry.

Zvláštnosťou tohtoročného festivalu bolo hostovanie anglického umelca Harveya Hopeho, ktorý nám snáď prvýkrát na Slovensku predstavil pôvodnú barokovú gitaru. H. Hope je uznávaný odborník a zberateľ dobových nástrojov, konkrétne gitar. Jeho zbierka gitar zo 17. a 18. storočia je asi najzaujímavejšia na svete. Prvoradou záľubou H. Hopeho je gitara baroková. I svoj bratislavský recitál zostavil z diel barokových majstrov, píšucich



Účastníci seminára gitarovej hry spolu s lektormi J. Panetsonom, J. W. Duarteom a J. Zsapkom.

pre tento nástroj. A tak sme mali možnosť počuť i spoznať skladby autorov J. A. Losého, F. le Cocca, F. Couperina, J. Ph. Rameaua. Počas svojho vystúpenia striedal H. Hope 2 nástroje - krásnu barokovú gitaru väčších rozmerov a jej menšieho príbuzného, taktiež gitaru, pochádzajúcu z 18. storočia.

Zvuk týchto dobových nástrojov je odlišný, a vyžaduje si i odlišnú techniku, založenú na vycibrovanej práci oboch rúk tak, aby neupadli na kvalite a vyznení žiadne z melodických ozdôb, na ktoré je baroková gitarová literatúra bohatá. Hlboké odborné znalosti, muzikalita a inteligencia sú tými atribútmi tohto anglického umelca, ktorými nás v plnej miere a oprávnené zaujal i v tento júlový večer v Klariskách. Popri spomenutých skladbách, pochádzajúcich z 18. storočia nám H. Hope na rovnako vysokej umeleckej úrovni predstavil i gitarovú literatúru 17. storočia, prezentovanú dielami G. P. Foscariho, S. Pesorihho, D. Pelligriniho, R. da Vosée, C. Caviho a G. Sanza.

Po tomto netriviálnom zážitku nasledoval hneď ďalší. Bol ním jazzový koncert, na ktorom popri našich vynikajúcich džezmenoch M. Jakabčicovi - gitara, J. Bartošovi - trúbka, J. Griglákovi - kontrabas, C. Zelenákovi - bicie účinkoval i americký tenorsaxofonista Dan Magay. Na programe koncertu boli nielen dnes už klasické džezové skladby, ale i opusy M. Jakabčica. Interpretačná úroveň jednotlivých členov tejto formácie, ich vzájomná súhra a technika bola nielen vysoká, ale aj inšpiratívna. Počnúc prvou až po záverečnú (zahlasoval ich M. Jakabčic) gradovali do podoby, ktorá len málokoho v Klariskách nechala chladným. Otázkou zostáva nie začlenenie takéhoto koncertu do koncepcie festivalu, ale jeho umiestnenie v Klariskách, predurčených predsa len komornejšie znejúcim nástrojom.

Umelecký a interpretačný zážitok to však bol jednoznačný. I s dávkou pýchy sme obdivovali výkon J. Bartoša, jeho všestrannosť, ale aj invenciu M. Jakabčica a ostatných slovenských instrumentalistov. Preplnené Klarisky reagovali na ich koncert spontánne a obecenstvo sa s nimi lúčilo len veľmi ťažko.

Tohtoročný festival zaznamenal len jednu zásadnú zmenu, a to v predposledný deň, keď namiesto ohláseného belgického umelca Yvesa Stormsa, ktorý ochorel, na pódium pohotovo nastúpili Hrvoje Ton z Chorvátska, Peter Taucher z Rakúska, Hugo Gonzales z Venezuely a Miloš Slobodník, ktorý reprezentoval Slovensko. I keď sme nemali možnosť porovnať, o čo sme prišli neprítomnosťou Y. Stormsa, je možné konštatovať, že náhradný program sa vydaril. Pre nás potešujúcim konštatovaním je, že v konkurencii veľmi dobre obstál i M. Slobodník, poslucháč a žiak prof. Zsapku. V Mozartovej kompozícii Drei Tonspiele prejavil dostatok zmyslu nielen pre štýl, ale aj gitarovú techniku. Z ostatných umelcov zaujal najmä Venezuelčan H. Gonzales tak pri interpretácii dobových skladieb J. Dowlanda ako aj pri interpretácii súčasníka A. Piazzolu.

Po viacročných pokusoch sme konečne tento rok počuli v Bratislave i originálne španielske flamenco, a to popri organizátoroch festivalu, i vďaka španielskemu umelcom Rafaelovi Rodríguezovi Merengeovi de Cordoba, ktorý hral na gitaru a sprevádzal svojho kolegu, speváka Rafaela Espejo Morenu. Na pódium v posledný festivalový večer vystúpili skromne a nenápadne. Na konci svojho koncertu z neho pričinením vďačného publika odchádzali len veľmi ťažko. Ich vystúpenie sice tvorili jednotlivé skladby, ale pri spätnej spomienke, akoby sa vliali do jedného nepretržitého toku exotického hudby, plnej temperamentu, dramatickosti, vášne, ale aj baladickosti a sentimentu. Strhujúca dravosť ich prejavu bola v zlomku sekundy vystriedaná jemnosťou a zdanlivým pokojom. Atakujúce rytmy i melódie navodzili atmosféru neskrutného španielskeho temperamentu, tak výrazne poznačeného arabskou ľudovou hudobnou kultúrou. Proste, ich hudobný prejav sme všetci prítomní počúvali čoraz s väčším zaujatím a sympatiou, a to i napriek tomu, že sme textom piesní nerozumeli. Vycítili sme však, čo bolo ich obsahom - láska a vášň, smútok i radosť, humor i satira. I v chladných priestoroch Klarísk v ten večer akoby aspoň na tých pár hodín zasiašlo horúce španielske slnko.

MARTA FÖLDEŠOVÁ

Na letných slávnostiach ľudového umenia '95

MYJAVA - VÝCHODNÁ - DETVA

(Dokončenie zo str. 1)

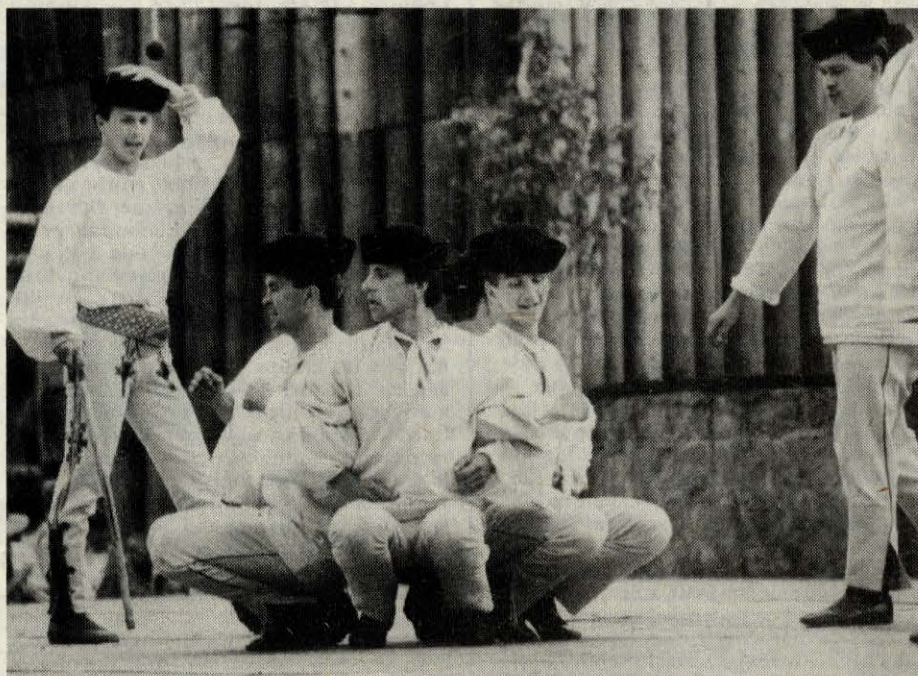
festivaloch pripravili strhujúce tanečné šou programy, ktoré jeden zo zahraničných pozorovateľov, nórsky publicista a spisovateľ Egil Lejon prijal tak nadšene, že odporúčal nerobiť u nás medzinárodné festivaly, ale prezentovať tu a dnes predovšetkým krásu a rozmanitosť slovenského folklórneho umenia.

Pozorovateľom povedané nemôžeme, žiaľ, pripísať aj na vystúpenia dedinských folklórnych skupín. Náročne prijmané, či určované témy - ľudostné čarovanie na Myjave, - svadobné konfrontácie Podpofania a Horehronia v Detve odzrkadľujú súčasný nedobýr stav v tejto žánrovej vrstve scénického života folklórnych tradícií. O tom, že menej je niekedy viac svedčí lepešielový program dedinských skupín vo Východnej. Je to však iba východisko z núdze.

Každý z troch festivalov priniesol v roku 1995 aj isté špecifiká. Na Myjave to bol Jarmek a Sprievod účinkujúcich cez mesto, Nedelňa škola hier, „tvorivých dielní“ a nevtieravého učenia sa detí. Vo Východnej freneticky prijaté uvedenie „Na skle maľovaného“ v podaní hereckého súboru Divadla P. O. Hviezdoslava, ale aj súťaž sólistov tanečníkov, či „voľné pódium neúčinkujúcich“. V Detve úspešné programy vysokoškolských súborov, účastníkov Akademického Zvolena, z Česka, Poľska, Bulharska, Talianska, Chorvátska a hostiteľského súboru Poľana zo Zvolena, ale aj 21. krajanský program folklóru Slovákov žijúcich v Rumunsku, Juhoslávii, Chorvátsku, na Ukrajine a v Maďarsku.

V prevažne utancovanom ročníku všetkých troch festivalov, čo je v poslednom období nie príliš potešiteľný trend, zaznamenali sme i niekoľko výsostne hudobných programov. Vo viacerých súboroch priestor pre vlastnú prezentáciu hudby súbtorové sprevádzajúce tanečné kolektívy. Výsostne hudobným však môžeme nazvať koncert na Myjave (pripravil S. Smetana). Odká-

zu starých muzikantov J. Kolárika, J. Petrucha, M. Cibulku, J. Istóka, S. Dudíka a ich pokračovateľov S. Cibulku a bratov Švancarovcov ujal sa mladí a mladočky primáš Stefan Bunčiak na Myjave, Miroslav Papánek na Brezovej, Jožo Lednický v Starej Turej a s kopaničiarskymi muzikami z Turej Lúky, Kostolného a Miškech Dedinky vedno pripravili dôstojné pripomenutie 115. výročia narodenia Samka Dudíka.



Ilustr. snímka J. Lofaj

Vo Východnej uviedli viacero hudobných programov. Úspešný a neporovnateľný, jediný u nás, je každoročný tzv. rozhlasový program. Detské súbory Malý Kriváň z Východnej, Pridančatá z Vítaza a Javorinka zo Starej Turej, spevácke skupiny z Východnej, Chrenovca, Strby, Šumiac, Plachtiniec, Pribovec a muziky z Myjavy, Prešova, Skalice, Vranova a Hriňovej vytvorili kvalitnú zvukovú pohľadnicu (pripravili D. Laščiaková, A. Domanská). Moderoval J. Valentík. Autori Emil Trgňa a Ivan Schraimer vybrali ukážky zo zbierok A. S. Keczerovej, Victorisa a Levočského pestrého zborníka a spolu s vokálnou skupinou Sklo, mužskou speváckou skupinou z Chrenovca-Brusna, vokál-

ným duom Zuzana a Katarína Pukáčová a instrumentálnym duom Juraj Korec a Ján Krejča uviedli pásmo Poklady slovenských chrámov. Moderoval a recitoval J. Šimonovič. Vo Východnej nevšedný zážitok pripravili i mladí muzikanti, najlepší účastníci Detského folklórneho festivalu v Prešove, prehladky Staré nóty mladých strún v Habovke a súťaže malých spevákov ľudových piesní Zorničkin slávik v Piešťanoch. V programe Hudáckovia koncertovali Lucia Ukropcová z Rohožníka, Lenka Dubničková z Malaciek, Miško Stiskal a jeho Javorinka zo Starej Turej, Brezinka z Boleráza, Čecinka z Bratislavy a Sedmokráska z Banskej Bystrice. Pripravil M. Veselský. Ten istý autor pripravil s muzikami Válekocov zo Zuberca, Hrnčiarovcov z Liptovského Mikuláša, hudby Mariana Járeka z Ponitranu, Ľubomíra Šimčíka zo Šarišanu veľmi príjemné nedeľné ranné prebúdzanie. Moderovala A. Domanská.

Hudobné programy vo Východnej oslovujú zatiaľ nepočitnú skupinu návštevníkov. Opakom je ich prijatie v Detve. Autori R. Andris, I. Murin a E. Sekerešová pripravili a uviedli ako vokálny koncert vystúpenie skupín betlehemcov z Detvy, Detvianskej huty a Kokavy nad Rimavicou. Slávnosti pod Poľanou v spolupráci s Literárnym a hudobným múzeom v Banskej Bystrici uviedli na scénu a vydali ako bibliofiliiu zbierku Balady. Zápisy K. A. Medveckého z 20-tych rokov konfrontované sú s ich súčasnou podobou. Tento nevšedný počín pripravil M. Šipka.

Na záver, rozhodne však nie bez kontextu, spomenieme dve vari najdiskutovanejšie podujatia tohtoročného folklórneho leta. Vo Východnej to bol tanečný koncert Návrat strateného syna uvedený Tanečným štúdiom Divadla A. Duchnoviča z Prešova. Na hudbu Svetozára Stračinu tanečné divertimentá vytvoril a uviedol choreograf Vladimír Marušin. V Detve zas, naopak, nie play back, ale živú muziku produkovali Pri prameňoch tradičnej hudby džezový hráč na bicích nástrojoch Jozef Dodo Šošoka z Bratislavy a experimentátor s hlinenými nástrojmi Ivan Levasseur z francúzskeho Nimes. Názory na oba počiny sa rozchádzajú. Od ich prijatia, ako príjemného šoku až po odmietanie, ako divergencie od poslania folklórnych festivalov.

Letné folklórne slávnosti na Myjave, vo Východnej a v Detve sa skončili. Diskusie o nich, predpokladáme, budú pokračovať. To je, hádam, dobre. SVETOZÁR ŠVEHLÁK

UNITED ORCHESTRA POKRAČUJE

Keď pred rokom vzniklo nové symfonické teleso UNITED PHILHARMONIC ORCHESTRA, zložené z hudobníkov 12 štátov, pričom podstatnú časť tvoria bratislavskí instrumentalisti, vyvolalo to pozornosť, ale aj prejavy skepsy. Po niekoľkých koncertoch, ktoré sa konajú raz v Bratislave a raz vo Viedni, v závere sezóny v bratislavskej Redute uzavrel orchester svoje ročné pôsobenie. Plná Reduta nekonformne odetých a chovajúcich sa mladých ľudí, ale najmä tvári, ktoré mi z doterajších koncertov boli neznáme, ma vypla k maximálnej sústredenosti (keď by sme takto naplnenú koncertnú sieň mali aj na iných koncertoch). Program koncertu bol populárny a pritažlivý: Gershwinova Kubánska predohra, Sibeliov Husľový koncert d mol s Václavom Hudečkom a Dvořákova Novosvetská symfónia. Šéfdirigent orchestra Richard Edlinger postavil na pódium skutočne veľké obsadenie symfonického orchestra, čím dosiahol sugestívny zvukový masív. Gershwinova partitúra však so svojím jazzovým rytmickým cítením a najmä ostrou harmonickou sadzbou nedostala to, čo jej patrí. Rytmická pregnantnosť a zvuková plasticita (aj intonačná čistota dychov) neprispeli k vytvoreniu adekvátnej zvukovej podoby skladby. Touto sklad-

bou sa zrejme dramaturgia koncertu chcela prihovoriť menej skúsenému publiku, ktoré ju v podstate spontánne prijalo. A tak si myslím, že Gershwinove skladby by sa vo vybrúsenejšej interpretácii podobe mohli častejšie objaviť na programoch našich symfonických koncertov, čo by mladé publikum iste ocenilo. V Sibeliovom husľovom koncerte však našťastie nastal podstatný interpretačný zvrät. Nespornú zásluhu na tom má Václav Hudeček, ktorý partitúru severského majstra opriadol sugestívnou lyrikou. Nie sentimentálnou, ale so zdravým emocionálnym nábojom, krásnym ušľachtilým tónom, ktorý si priamo vynucoval maximálnu pozornosť. Rovnako zaujímavé bolo Hudečkovu koncepčné poňatie jednotlivých častí koncertu. Každá pasáž, myšlienka, či virtuózne figurácie dostali to, čo im patrí. Navyše v sólovom prídavku (Paganiniho Capriciu) ukázal kompendium svojich virtuózných schopností. Publikum bolo nadšené, nasledovali ovácie, aké sme v Redute dlho nemali. Edlinger sprevádzal Hudečka ako pozorný partner, citlivo vnímal sólistov part a adekvátne dotváral orchestrálny kolorit tohto ušľachtilého Sibeliovho diela.

Dvořákova toľkokrát hraná a počutá Novo-

svetská symfónia v Edlingerovom poňatí s orchestrom, ktorý svoje obsadenie robí ad hoc na konkrétny koncert, bola tiež istým prekvapením. Pravda, nie v tom, že by dirigent prekonal ustálené koncepčné a interpretačné vzory prezentované špičkovými svetovými orchestrami a dirigentmi, ale vlastným vkladom do priestoru, v ktorom sa jeho medzinárodný orchester nachádza. Čiže v prvom pláne bolo technické zvládnutie partitúry a v druhom oživenie Dvořákovej invencie spôsobom, ktorý viacmenej pôsobivo osloví náhodné publikum. V tomto zmysle som akceptoval Edlingerovu spontánnu muzikalitu, temperament a úsilie o vytvorenie monumentálneho emocionálneho zvukového náboja. Treba povedať, že v obsadení bratislavského koncertu bolo viac domácich ako zahraničných hráčov, boli tu najmä domáceho dychy, ktoré v Dvořákovi priam excelovali. Nevie, či nasledovný viedenský koncert niesol sa v podobnom ovzduší, aký mal ohlas a pred akým publikom sa odohral, avšak podľa správ, ktoré sme prostredníctvom tlače dostali, zhostil sa tento orchester úspešne svojej funkcie, keď na letnom galakonzerte v Innsbrucku sprevádzal slávneho tenoristu Plácida Dominga. Koncerty s entuziazmom organizuje mladá bratislavská agentúra United Music Agency. Nevie, či však predstaviť, ako to bude pri avizovaných koncertoch orchestra do ďalekého zahraničia, či bratislavské kmeňové telesá nebudú postrádať svojich prvých hráčov. To je však úvaha možno zbytočná...

MARIÁN JURÍK

CD recenzia

FRANCÚZSKA ORGANOVÁ HUDBA
Franck I Mulet I Messiaen I Dupré
Ivan Sokol - organ
DISKANT DK 0018-2 131



Nová CD nahrávka z produkcie DISKANTU naznačuje, že jej dramaturgia to myslí s tzv. vážnou hudbou úplne vážne a nenápadne si vytvára katalóg postavený predovšetkým na umeleckých hodnotách. Toto konštatovanie sa vzťahuje aj na titul Francúzska organová hudba, ktorú nahrál náš popredný organista Ivan Sokol. Dramaturgický záber tejto nahrávky podáva výstižný, ak nie reprezentatívny obraz o bohatej tradícii organovej hudby vo Francúzsku. Je to dané tým, že CD nahrávka vychádza z tvorby takých osobností ako boli Césaire Franck, Henri Mulet, Marcel Dupré a Olivier Messiaen. Obrazne povedané, ide o štvoricu skladateľov, z ktorých každý svojím individuálnym, ale inšpiratívnym spôsobom poznačili nielen francúzsku, ale aj svetovú organovú tvorbu a interpretáciu.

Organové umenie Césaire Francka, ktorý bol organistom v chráme sv. Klotildy v Paríži, ocenil o. i. aj Franz Liszt, ktorý ho považoval za jedného z najväčších organových virtuózov-improvizátorov po Bachovi. Jeho Pièce héroïque je vďačná, často hraná koncertná skladba, ktorá má blízko do okruhu skladateľových skladiel, reflektujúcich berliozovsko-lisztovskú tematickú prácu. Tvorba Henri Muleta je u nás i vo svete v podstate neznáma a s jeho menom sa stretneme len v máloktovej encyklopédii. Ako žiak Ch. Widora bol orientovaný iným smerom ako jeho súčasníci, navyše prekvapoval svojráznymi kompozičnými postupmi, pre ktoré bol u stúpcov prísnej akademickej kompozičnej školy reprezentovanej Schola Cantorum považovaný za čudáka.

O jeho zložitých ľudských osudoch hovorí aj fakt, že väčšinu svojich skladiel zničil, predal svoj majetok a napokon skončil svoju životnú púť v domove chudobných umelcov. Muletova hudba, ako ju reprezentujú Esquisses Byzantines poukazujú na nesmierne zaujímavého autora, vyjadrujúceho sa vlastnou rečou, smerujúcou k messianovskej konštrukcii (jednotlivé skladby hudobne zobrazujú byzantské rytiny). Messiaen je tu zastúpený svojou vývojom dôležitou skladbou L'Ascension (Nanebovstúpenie), ktorá pôvodne vznikla pre organ a neskôr v orchestrálnej verzii si získala veľkú popularitu. CD nahrávku uzatvára vďačná koncertná skladba Marcela Duprého Variations sur un Noël.

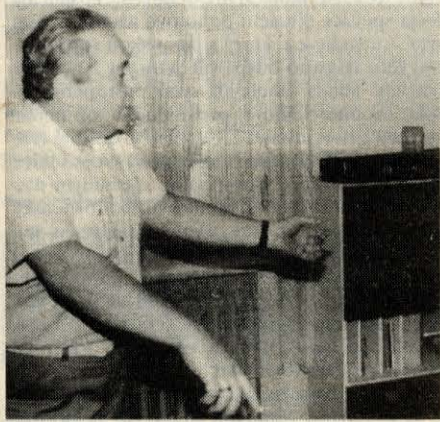
Ivan Sokol je dnes na vrchole svojho umeleckého interpretačného potenciálu. Tak ako jeho predchádzajúce nahrávky pre iné firmy, aj táto nesie pečať jeho muzikantskej koncentrovanej a najmä technickej a štýlovej interpretačnej vytriedenosti. Zvolené zvukové prostriedky sú adekvátne štýlovému charakteru tvorby jednotlivých autorov a veľmi citlivo i vyvážené diferencujú jednotlivé skladby. Touto nahrávkou sa na náš trh dostáva ďalšia hodnotná a kvalitná tvorba, ktorá bude uspokojovať nároky prevažne náročnejších diskofilov, avšak v dnešnej núdzi o takéto tituly by mohla byť aj cenou učebnou pomôckou. Škoda, že inak dobrý text nehovorí nič o konkrétnych skladbách, čo v danom prípade pre ich bližšie poznanie by bolo veľmi potrebné.

MARIÁN JURÍK

Za zdokonaľovaním v Piešťanoch

Piešťanské horúce leto, po siedmy raz bolo miestom už tradičných Medzinárodných interpretačných kurzov, ktoré sa pod vedením ich riaditeľa Mariána Lapšanského konali v dňoch 17.-29. júla. Zúčastnilo sa na nich 138 mladých adeptov koncertného umenia, študenti rôznych hudobných učilišť i čerství absolventi takmer z celého sveta. Účastníci kurzu pod vedením medzinárodne známych

umelcov v pracovnej i neformálnej pohode si overovali svoje tvorivé náhľady, konzultovali interpretačné poňatie už naštudovaného repertoáru, a čo je najdôležitejšie, počas kurzov všetci účastníci mohli sledovať jeden druhého a vzájomne sa tak tvorivo inšpirovať. Medzi pedagogickými osobnosťami boli predovšetkým jeho stálice - Eduard Grač, Vladislav Bruner, Daniel Šafran, Peter Mikuláš, Lazar



E. Grač



E. Indjić



P. Mikuláš

Snímka M. Kupka

Berman, Eugen Indjić, ďalšími osobnosťami boli Ferdinand Klinda, Roman Nodel, Zdeněk Tylšar. Tohtoročné kurzy potvrdili predovšetkým svoju umeleckú stabilitu. Piešťany sa ukázali ako vhodné miesto, kde je možné spojiť náročnú umeleckú prácu s neformálnou priateľskou umeleckou reflexiou i relaxáciou súčasne. O umeleckej úrovni kurzov svedčili aj koncerty účastníkov kurzov v Piešťanoch a jeden reprezentatívny koncert v Bratislave.

Na usporiadaní Piešťanských medzinárodných interpretačných kurzov sa podieľali Nadácia Cyrila a Metoda spolu so Slovkoncertom za finančnej účasti Ministerstva kultúry SR, sponzorov VSŽ, ČSOB, Wolkswagen a, samozrejme, kúpeľov Piešťany.

DOBRÝ CHÝR Z IOWY

SLOVENSKÍ SPEVÁČIKOVIA V USA

V priebehu leta obišla médiami radosťná správa, že na medzinárodnej súťaži detských zborov Des Moines Children's Choral Festival v americkom štáte Iowa získal Bratislavský

chlapčenský zbor v náročnej medzinárodnej konkurencii spomedzi 21 zborov z celého sveta 1. cenu. Hoci cena v ekonomickom vyjadrení bola symbolická, 200 dolárov, žiadna suma zrejme nemôže vynahrať ten fantastický pocit z úspechu, ktorí neznámi malí Slováci za veľkou mláskou dosiahli a razom sa stali svetovou hviezdou. Odborná porota, ako sme sa v tlači dočítali konštatovala: „Bratislavský chlapčenský zbor predviedol prvotriedne stvárnenie súťažného repertoáru. Zvuk zboru je svieži, farebný, radosť zo spevu je priam počuteľná. Veľmi dobré je vyváženie hlasov. Dokonalý rytmus, veľmi dobrá voľba

tempa, žiarivé a vitálne výšky. Zbor pracuje vynikajúco s dynamikou. Výber súťažných skladiel (Schneider-Trnavský Ave Maria, Peter Eben What shall we do) bol priliehavý, zbor sa ukázal v lyrickej i dravej podobe. Speváci preukázali výbornú pamäť, excelentnú výslovnosť, veľmi dobrú technickú vybavenosť. Inšpiroval ich dobrý dirigentský štýl.“ A v tejto súvislosti treba povedať, že rozhodujúcu zásluhu na umeleckom profile i americkom výkone zboru má jeho zbormajsterka Gabriela Rovňáková. Americká súťaž i následné turné znamenajú pre Bratislavský chlapčenský zbor, zbormajsterku G. Rovňákovú a výsledky jej súkromnej hudobnej školy, veľké zadosťučinenie i ocenenie. Dobrý chýr z Iowy sa iste donesie aj do iných kútov sveta a dúfajme, že na tento úspech aktuálne a včas zareaguje aj domáca koncertná scéna.

-mj-



Medzinárodná spolupráca

Mladí hudobníci zo Švajčiarska a Slovenska, spolu 41 študentov konzervatórií a vysokých hudobných škôl, sa stretlo v druhej polovici júla v dolnokrupianskom kaštieľi, aby spoločne pracovali v symfonickom orchestri pod taktovkou švajčiarskeho dirigenta a pedagóga Franza Pfistera. S mladými

muzikantami spolupracoval a bol sólistom v Beethovenovom husľovom koncerte slovenský huslista Peter Michalica. Stretnutie mladých umelcov zorganizoval a financoval bratislavský a švajčiarsky Rotary klub. Po týždni na Slovensku sa účastníci presunuli do švajčiarskeho Beromünsteru a na záver

spoločného muzicírovania usporiadali v oboch krajinách niekoľko koncertov. S veľkým úspechom sa predstavili s Beethovenovou ouvertúrou Coriolán, už spomínaným Beethovenovým husľovým koncertom D dur, Musicou Slovaccou I. Zeljenku, Letným Pastorále A. Honneggera a Českou suitou A. Dvořáka. Dúfajme, že po vydarenom prvom podujatí sa vytvorí tradícia takýchto či podobných umeleckých stretnutí i v nasledujúcich rokoch.

M. H.

ZHZ v znamení finančných suchotín

Nepotrebuje letný operný festival?

Nie náhodou som lanskú recenziu opernej časti Zámockých hier zvolenských nazval „Zámocké hry nabrali správny kurz“ (HŽ 15/94). Pred rokom sa totiž opäť raz podarilo jedinému letnému divadelnému festivalu vtisnúť slávnostnú atmosféru, spojiť zaujímavé operné večery s autentickými sprievodnými akciami (vokálno-interpretácie kurzy, odborný seminár s medzinárodnou účasťou, koncerty) a - čo nie je u nás bežné - pritiahnúť do stredu Slovenska odborníkov, prednášajúcich i pozorovateľov, nie zanedbateľného významu. Jednoducho, zvest o Zvolene sa šírila za hranice regiónu a hádam i vlasti.

Už vlni sa v celkom reálnych rysoch hovorilo o ročníku 1995, o potrebe pripraviť ho s patričným predstihom. Zatiaľ čo organizátori (DJGT vo Zvolene a Národné divadelné centrum v Bratislave) mienili, štátna moc menila. Dotácie zredukovala o viac než polovicu a prislúbená suma z PRO SLOVAKIE, schválená v poslednej chvíli, prišla ex post. Za danej situácie bolo treba improvizovať a v nervozite zachraňovať festivalovú česť. Výsledok, samozrejme, uspokojit nemohol.

ZHZ, pokiaľ majú vskutku festivalové ambície (pod súčasným vedením ich nepochybne majú), sa nemôžu uspokojiť s mechanickým prenosením predstavení z kamenného divadla do exteriéru a ich servírovaním v bežnom obsadení. Festival potrebuje hostí, kvalitných hostí - i takí sa nájdu v cenovo dostupných reláciách - hoci aj v populárnych tituloch, prípadne nápaditú, nekonvenčnú dramaturgiu. Aj keď, priznajme si, na ňu ešte publikum vo Zvolene celkom nedozrelo.

Počas ostatného leta prevažovali na zámockom javisku všedné večery. Z piatich mali festivalovú esenciu prinajlepšom dva. Svoje miesto v programovej štruktúre si obhájila v prvom rade festivalová produkcia Donizettiho tragickej opery **Anna Bolena**, ktorú našťudovala **Komorná opera Bratislava** v partnerstve so ZHZ ako slovenskú premiéru. Vitam jej príchod na naše javisko nielen preto, že predverdiiovská opera seria na ňom stále viacemnej absentuje, predovšetkým však pre jej nevšedné hudobno-dramatické kvality a brilantné vokálne party. Tie sú napokon

všeobecne uznávaným kritériom o technickej a štýlovej zdatnosti spevákov, ale i dôvodom, prečo sa Anna Bolena neobjavuje na plagátoch priemerných scén.

Aj cez prizmu týchto faktov prvá slovenská Anna Bolena obstála čestne. Dirigent **Marián Vach** sa v tieni našich operných divadiel vypracoval na pozoruhodnú úroveň. Predstavil premyslenú, dramaticky vypointovanú koncepciu s tradičnými tempami a vyhrúbeným sprevádzacím citom. Ak aj orchester Komornej opery nehral vždy dosť čisto a kompaktné, neznamená to, že inscenácii chýbal kus donizettiiovského espritu. Réžia **Miroslava Fischera** vychádzala zo skutočnosti, že príbeh sa odohrá na jedinej scéne, ktorá sa bude mierne upravovať. Nešlo mu teda o kreslenie detailov a rigoróznú spätosť s dobovými reáliami, ale skôr o hrubý náčrt atmosféry na anglickom kráľovskom dvore počas vlády Henricha VIII. Hoci pripúšťam, že Fischer si svoju prácu trochu zľahčil, na druhej strane jeho profesionálna zdatnosť mu radi, v čom spočíva sila Donizettiho opier. Sólistov nezatažil zbytoč-

nými akciami a umožnil im sústrediť sa na náročné party.

Najrozsiahlejšou a technicky najnáročnejšou je titulná rola. **Anna Starostová**, mimochodom na materskej scéne v SND zamestnávaná najmä mezzosopránovými epizódami (!), prekvapila na zvolenskom javisku sviežim a voľným tónom, zachovávajúcim si osobitnú farebnosť a plasticnosť. Vytvorila plnokrvnú dramatickú kreáciu, v nadväznosti na veľké interpretačné vzory. **Ida Kirilová** (Giovanna Seymour) stála technicky nad problémami partu a opäť preukázala blízky vzťah k belcantovej literatúre. Neočakávaným prekvapením bol výkon tenoristu **Sergeja Khomova** (Percy), umelca vládnuceho kovovo lesklým tónom, skvelými výškami a štýlovou kantilénou. Silnou javiskovou osobnosťou, vnášajúcou do diania dramatický kontrast, bol **Enrico VIII. Ján Gallu**. Debutujúca **Eva Garajová** (Smeton) bola detsky hravým a vokálne slubným pážaťom, **Ernest Hudec** výrazným Herveyom.

Popri donizettiiovskej premiére sa operné predstavenia obmedzili na dva banskobystrické (Traviata, Luisa Miller) a dva košické (Nabucco) večery. Štátna opera Banská Bystrica preniesla hotové inscenácie a prezentovala ich v domácom obsadení. Navštívenú Verdiho Traviatu považujem za režijné nedorozumenie s predlohou. **Martin Bendik** vedie dianie miestami v rozpore s partitúrou a pre svoje poňatie si nedokáže získať ani interpretov. Nádejná **Margaréta Vajdová** (Violetta) má zdravý a jasný koloratúrny soprán, avšak po výrazovej stránke jej kreácii zatiaľ chýba dramatický vývoj. Korektným Germontom st. bol **Sergej Tolstov**, aj keď sólista práve nemal „svoj deň“. Ziaľ, **Ján Babjak** (Alfredo) ostal svojej úlohe veľa dlhý z hľadiska elementárneho technického zvládnutia, takže o dakej výrazovej nadväbke nemohlo byť ani reči. Škoda veľkého talentu!

Štátna divadlo z Košíc pricestovalo do Zvolena s osvedčeným hitom, Verdiho **Nabuccom**, ktorého návštevnosť je za každých okolností zaručená. Staronovou inscenáciou **Drahomíry Bargárovej** otváral súbor na jeseň svoje zrenovované divadlo, pričom jej výtvorné riešenie sa dalo vhodne zakomponovať i do zvolenského exteriéru. Dva večery priam názorne demonštrovali, do akej miery dokážu sólisti určitú atmosféru predstavenia, ba až zmeniť charakter inscenácie. Domáce obsadenie pôsobilo mdlé, dramaticky poddimenzované a štýlovo poblúdené. **Kozjatinskej** Abigail, bez hornej tercie sopránového rozsahu, nepochopila povahu a psychológiu roly. **Jaroslav Kosec** bol ospalým, výrazovo pasívnym a timbrovo šedým Nabuccom a **Oleg Korotkov** mal problémy s okrajovými polohami partu.

Druhý večer pôsobil celý súbor pod taktovkou **Jána Drietomského** ako vymenený. V Prahe žijúca ukrajinská sopranistka **Tamara Kucenko** (Abigail) zažiarila pribojným, kovovým timbrom so suverénnymi výškami a tmavými hlbkami, pružnosťou tónu a nadovšetko str-



Anna Bolena na zvolenskom festivale. V inscenácii Komornej opery Bratislava hlavné postavy stvárnil hostia (zľava): **I. Kirilová** (Giovanna), **A. Starostová** (Anna), **F. Malatínek** (Rochefort) a **S. Khomov** (Percy). Snímka V. Hák

hujúcim dramatickým elánom. Bola to spevácky a herecky vzorová kreácia, nadväzujúca na najlepšie zvolenské Abigail, akými boli **O. Stapp**, **M. Colalillo** či **S. Kotlenková**. K úspechu večera nemalou mierou prispeli tiež bratislavskí hostia **Pavol Mauréry** (Nabucco) a **Ján Galla** (Zachariáš), z košického obsadenia predovšetkým výborný **Vladimír Prokopenko** ako Ismael.

Z vlaňajších aktivít ZHZ sa podarilo zachrániť aspoň vokálno-interpretácie kurzy pod vedením renomovaného rumunského umelca **Dana Iordachescu**. Zúčastnili sa ich šiesti mladí operní sólisti zo štyroch štátov, pričom - a to je dosť nepochopiteľné - zahraničie malo prevahu. Ak napríklad protagonistka ND v Brne, Američanka **Melinda Liebermann** vyjadrila nesmiernu ľútosť nad tým, že pre zájazd materskej scény do Japonska nemôže ostať do konca (to isté platilo i pre jej kolegu **Vladimíra Chmela**), je zarážajúce ignorovanie tejto akcie mladými spevákmi z neďalekej Banskej Bystrice. Potrebovali by to - viď dojmy z Traviaty - ako so!

Na záver kurzov sa uskutočnil koncert účastníkov, kde napokon (aj pre ochorenie) ostali iba dvaja speváci. Situáciu pohotovo zachránil sám prof. **Iordachescu**, ktorý s japonskou sopranistkou **Naom Higano** odpieval dvojsepev z Verdiho Traviaty. Mladá umelkyňa svoje vystúpenie po boku osobnosti, ktorej partnerkami boli nemecky slávne hviezdy ako **L. Gencer**, **M. Caballé** či **R. Scotto**, zvládla úspešne a rovnako i svoje sólové čísla. Zaujímavým, barytonálne sfarbeným dramatickým tenorom sa predstavil tiež brnenský sólista **Marcel Kučera**. Dan **Iordachescu**, podobne ako minulý rok, vystúpil na samostatnom piesňovom recitáli s klavírnym sprievodom **Gönl Aputulovej**. Bol to opäť zážitok, veď maestrov technicky skvelo vedený barytón znie stále mlado, jeho umenie je však zrelé, precitene a bez nadsádzky dojímavé.

Hovoriť o tom, že ZHZ sú znova na križovatke, je už osúchané. Napokon to ani nie je pravda. Súčasné vedenie vie, kde sviety zelená. Bez náležitej finančnej pomoci sa však festival vráti na úroveň nezaujímavej lokálnej prehliadky. Takže, ruku na srdce, ozaj nepotrebuje Slovensko letný operný festival? **PAVEL UNGER**



Ján Galla ako Zachariáš v košickej inscenácii Nabucca na Zvolenskom zámku.

Snímka O. Béreš

Libuša a Elektra na Pražskej jari

Keď som si bezprostredne po premiére Smetanovej Libuše v Národnom divadle, na úvod tohtoročnej Pražskej jari, prečítal recenzie v českej dennej tlači, ich zdržanlivý až kritický tón ešte väčšmi umocnil moju zvedavosť. Vybral som sa teda na druhú premiéru.

Libuša sa do Zlatej kaplnky vrátila po 12 rokoch, pričom od derniéry predchádzajúcej inscenácie, ktorou roku 1983 otvárali Česi zrekonštruovanú historickú budovu, uplynulo päť rokov. Návrat diela, určeného pre slávnostné príležitosti, bol teda nanajvýš aktuálny. Vybraný team inscenátorov bol do istej miery prekvapením: réžiu zverili do rúk operného debutanta **Petra Novotného**, známeho najmä muzikálovými produkciami (napr. **Jesus Christ Superstar**), za hudobné naštudovanie prevzal zodpovednosť Slovák **Oliver Dohnányi** (inak šéfdirigent opery ND) a titulnú úlohu bez alternácie stvárnila dosiaľ najmladšia Libuša v histórii divadla **Eva Urbanová**.

Petr Novotný pristúpil k chúlостivej látke - pre českú verejnosť znamená Libuša stále istý národný symbol - bez predsudkov, bez záťažnej interpretačnej tradície, zato s nesmiernou dôverou v silu hudby. Prečítal ju takpovediac očami Európana. V časopise NDI píše: „Nie som si istý, či práve dnes by bola téma prostej oslavy národa tým najpotrebnejším, zvlášť v okamžikoch, keď sa okolo nás práve pojmom Národ zaštieňuje i to najkrutejšie a najnezmýselnejšie násilie“. Réžisér preniesol dôraz z oslavy českého národa na rozohratie príbehu o človeku posadnutom vierou v budúcnosť a presahujúcom ďaleko obzor svojej doby. V spolupráci s výtvarníkom **Ivom Židkom** ob-

medzili na minimum ornamenti doby, dianie na javisku zbavili páťosu a otvorili najmä ľudskú dimenziu predlohy.

Dirigent **Oliver Dohnányi** podčiarkol hlavnú dramatickú silu a monumentalitu partitúry, avšak dôraz na zvukovú expresivitu nedokázal



Eva Urbanová (Libuše) a Pavel Kamas (Přemysl) v pražskej inscenácii Smetanovej opery Libuše. Snímka H. Smejkalová

vybalansovať lyricko a noblesou. Z tohto hľadiska, ako aj vzhľadom na tamojšiu smetanovskú tradíciu (Libušu dirigovali v ND napr. **Talich**, **Chalabala**, **Krombholc**, **Košler**) vyvolalo Dohnányiho naštudovanie oprávnené rozpaky. Naproti tomu jednoznačným prínosom je **Eva Urbanová** (Libuša), spievajúca krásnym, voľným a výrazovo tvárnym hlasom náročný titulný part. V druhom obsadení sa jej priblížil iba **Jiří Sulženko** ako hlasovo markantný **Chrudoš**. **Pavel Kamas** (Přemysl), **Jiřina Marková** (Krasava) a **Jiří Kalendovský** (Lutobor) svoje party síce zvládli, no odpievali ich bez väčšej vokálnej ušľachtlosti.

Bodkou za Pražskou jarou 1995 bolo koncertné uvedenie jednodestvovej hudobnej tragédie Richarda Straussa Elektra na scéne Národného divadla. Bolo to podujatie nadmieru úspešné. Pod taktovkou v zahraničí etablovaného českého dirigenta **Jiřího Kouta**, inak uznávaného špecialistu najmä na nemeckú literatúru, sa v hlavných rolách predstavilo tzv. svetové obsadenie. Predovšetkým maďarská sopranistka **Eva Marton** je v titulnej partii strhujúca: jej dramatický soprán spĺňa bez námahy extrémne dynamické a výrazové požiadavky partitúry, suverénne víťazí nad mohutným zvukom orchestra, no nájde si tiež dost miest, aby odhalila mäkkosť a plasticnosť tónu. Do neľahkej pozície sa dostali jej partneri, avšak mezzosopranistka **Helga Dernesch** (Klytáimnestra) a barytonista **Falk Struckmann** (Orest) sú tak tiež veľkými osobnosťami a s Martonovou udržali vysokú úroveň produkcie. O čosi ťažšie sa presadila iba **Carmen Reppel** ako **Chrysothemis**.

Jiří Kout na čele maximálne obsadeného orchestra ND vytvoril autentickú straussovskú atmosféru. Vystaval dramatický monument plný vnútorného napätia, farebného bohatstva a celej škály odtieňov, ktoré v sebe skrýva geniálna partitúra tejto jednoaktovky. **PAVEL UNGER**

IAMIC a IAML v Helsingøre

V dňoch 18.-23. júna 1995 sa v Dánskom Helsingøre konal 17. kongres Medzinárodnej asociácie hudobných knižníc (IAML) a 35. výročná konferencia Medzinárodnej asociácie Hudobných informačných stredísk (IAMIC). Aj napriek tomu, že obidve Asociácie sú od roku 1991 samostatné, predsa ostalo dosť spoločných cieľov na to, aby sa aspoň každé dva-tri roky stretli a vzájomne informovali o svojich problémoch a skúsenostiach.

IAMIC - International Association of Music Information Centres v znamení zmien

Najčastejšie skloňovaným pojmom na tohtoročnom stretnutí Hudobných informačných stredísk bolo slovo - zmena.

Všetci pociťujeme zatrasenie doteraz uznávaného systému hodnôt, nevieme však presne predpovedať, ktorým z možných smerom sa bude uberať ďalší vývoj a hlavne aké výsledky alebo následky so sebou priniesie.

Jeden z prednášajúcich prirovnal obdobie, v ktorom sa teraz nachádzame k obdobiu Gutenbergovho objavu kníhtlače. Každý si uvedomoval fakt objavenia nového, ale jeho dôsledky - rozšírenie vydávania a distribúcie kníh a rýchly rozvoj vzdelania - mohol len málokto v celej šírke predpokladať.

Vynálezu kníhtlače možno dnes prirovnať World Wide Web (WWW) - akási multi-mediálna počítačová sieť, ktorá dovoľuje nielen rýchly prenos textových informácií, ale rovnako dobre umožňuje výmenu grafických, notových a audio-vizuálnych záznamov.

Rýchlosť, akou pribúdajú noví účastníci a používatelia tejto siete prostredníctvom Internetu je závratná. Z oblasti vedy sa táto nová forma výmeny informácií rozširuje do iných odborov a výborne sa uplatňuje aj v

oblasti hudby, čo potvrdili kolegovia z troch hudobných informačných stredísk (USA, Kanada a Nórsko), ktoré už majú praktické skúsenosti s využívaním WWW „home page“ na Internete. Táto forma poskytovania informácií umožňuje (za lokálny telefónny poplatok) prístup do rôznych medzinárodných knižníc, archívov, databáz, katalógov a prostredníctvom E-mail ich prenos do vlastného počítača na ďalšie spracovanie.

Tieto Digital Super High Ways prinášajú so sebou niekoľko zásadných zmien v práci Hudobných informačných stredísk. Najdôležitejšou je asi možnosť rýchlej výmeny informácií bez vysokých finančných nárokov na ich publikovanie, ktoré je často nepružné a aj v distribúcii ťažkopádne.

Priame napojenie na Internet umožňuje používateľom byť v dennom kontakte s ponúkanými informáciami, ktoré sa dajú pravidelne doplňať a aktualizovať, ako aj získať takmer okamžite odpoveď na svoje otázky. Systém umožňuje evidenciu používateľov spolu s ich prístupmi, námetmi, názormi, čím skvalitňuje prácu HIS.

Medzinárodná Internetová sieť otvára ďalšie možnosti pre aktívnu spoluprácu skladateľa pri poskytovaní informácií o svojej tvorbe (American Music Centre pripraví za istý finančný obnos každému skladateľovi profil na Internete). Keďže Internet umožňuje prenos grafického a zvukového záznamu, čo veľmi úzko súvisí s otázkami copyrightu, skladateľovo rozhodnutie o tom, ktoré ukážky zo svojej tvorby je ochotný sprístupniť je nevyhnutné.

Zmena sa týka aj prístupu k samotným in-

formáciám. Kým pre naše myslenie bolo donedávna charakteristické skôr „utajovanie“ informácií, či ťažko získaných adries pre svoje vlastné potreby, dnes nám počítače sprístupňujú všetko, často aj to, na čo by sme si sami ani nespomenuli, takže sme nútení selektovať len to najpotrebnejšie a pre nás najdôležitejšie.

Problémom HIS v krajinách bývalého Východného bloku je, že informácie, ktoré vlastní, nemajú zatiaľ počítačovo spracované. Tento fakt, spolu s momentálnou málo optimistickou ekonomickou perspektívou, ich vzdialuje od plnohodnotného využívania vyššie uvedených možností. Ostáva len dúfať, že neustále klesania cien počítačov dospeje na úroveň, ktorá bude prístupná aj našim podmienkam, pretože WWW bude v západných krajinách úplnou samozrejmosťou skôr, než si to dokážeme predstaviť.

A nakoniec ešte jedna zmena, či skôr výmena. Na tohtoročnom stretnutí sa volili noví zástupcovia do výboru IAMIC. Predsedníctvo prešlo z USA do Holandska. Novozvoleným prezidentom sa stal riaditeľ Holandského Donemus **Ber Deuss**, viceprezidentom riaditeľ Holandského Gaudeamus **Henk Heuvelmans**, sekretariát ostal v staronových rukách **Eve O'Kelly** z Írskeho Contemporary Music Centre a pokladníkom ostal **Jostein Simble** z Nórskeho HIS-u.

OLGA SMETANOVÁ

17. kongres IAML

V dňoch 18.-23. júna 1995 prebiehal v Dánsku 17. kongres Medzinárodného združenia hudobných knižníc, archívov a hudobnodokumentálnych centier International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres - IAML, na ktorom sa zú-

častníci zástupcovia členských inštitúcií a národných skupín IAML.

Hostiteľské organizácie: Dánska skupina IAML (prezidentka Kristen Voss-Eliasson) a Dánska skupina IAMIC (prezidentka Flemming Madsen) si za sídlo kongresu zvolili LO-skolen - LO školu, komplex budov ľudovej vysokej školy odborovej, v meste Helsingør na morskom pobreží severne od Kopenhagenu.

Na 17. kongrese bolo prítomných 255 zástupcov členských inštitúcií IAML z 31 štátov sveta, ktorí sa zúčastňovali na práci v rôznych odborných komisiách a pracovných skupinách, aby sa venovali problematike činnosti hudobných knižníc a hudobnodokumentálnych centier (v knižniciach vedeckých ústavov, národných knižniciach, v knižniciach vysokých a odborných škôl), činnosti archívov a verejných knižníc a rokovali v komisii RILM (Répertoire International de Literature Musicale), RISM (Répertoire International des Sources Musicales) a RIDIM (Répertoire International d'Iconographie Musicale).

Na kongrese v dánskom Helsingør som sa zúčastnil ako predseda Slovenskej národnej skupiny IAML v SR, vďaka záujmu o prácu a činnosť zo strany Matice slovenskej, Slovenskej hudobnej únie a Hudobného fondu a finančnej podpory týchto inštitúcií.

Kongres počas 5-6 dní bol úlom činorodej práce pre všetkých účastníkov a výrazom vysokej profesionality tých, ktorí nezištne prednášali a odovzdávali svoje skúsenosti všetkým zúčastneným.

Slovenská národná skupina IAML v SR je mladou organizáciou (založená 13. 5. 1993) a po prvýkrát sa jej zástupca zúčastnil na tomto medzinárodnom fóre nevládných organizácií profilovaných na hudbu ako reprezentant Slovenskej republiky i keď slovenské inštitúcie v minulosti zaznamenali nemalé úspechy v oblasti hudobnodokumentálnej práce a hudobnej informatiky.

EMANUEL MUNTÁG

PEDAGOGICKÝ KONGRES V INNSBRUCKU

Otázky všeobecnej estetickej a umeleckej výchovy nadobúdajú práve dnes, v čase prílivu negatívnych javov ako sú drogy, rasizmus, arogancia, brutalita a pod., na aktuálnosti a význame. Riešenia zmysluplného trávenia voľného času školskej populácie sa i u nás vplyvom meniacich sa spoločenských a sociálnych pomerov v rodine stávajú závažným spoločenským problémom.

Vítame preto možnosť akejkoľvek konfrontácie tohto problému s krajinami s fungujúcou trhovou demokraciou. Už po druhýkrát (prvýkrát v r. 1991 pri príležitosti Mozartovho roka) sme mali možnosť zúčastniť sa na veľkolepou koncipovanom kongrese hudobno-pedagogických aktivít učiteľov hudby zo všetkých typov škôl v Rakúsku. V centre Tirolska v Innsbrucku ho na konci apríla usporiadala Asociácia učiteľov hudby Rakúska v spolupráci s Hudobnou radou a Hospodárskou univerzitou vo Viedni. Motto tohto 4. kongresu znelo: **Hudba - naša šanca** s heslovitým, ale veľavravným podtitulom **Výchova - hospodárstvo - politika** a s patronátom takých významných osobností Rakúskej republiky akými sú minister školstva a kultúry **Dr. Erhard Busek** a minister pre vedu, výskum a umenie **Dr. Rudolf Scholten**.

Jednotlivé hudobné aktivity prebiehali paralelne v 8-10 sálach innsbruckého kongresového centra, poprepletané vystúpeniami školských súborov. Takmer 1500 účastníkov kongresu, učiteľov hudby zo všetkých typov škôl, ktorým sa účasť na kongrese započítala ako súčasť ďalšieho vzdelávania, malo možnosť si vybrať z nasledujúcich blokov:

a) prednášky, postoje a diskusie k závažným kultúrno-spoločenským otázkam

b) miesto a význam hudobnej výchovy v systéme všeobecného vzdelávacieho školstva

c) význam a úloha hudobných škôl

d) hudobné vydavateľstvá a ich edičné aktivity v hudobnej výchove

e) hudobno-výchovné koncepcie a konkrétne projekty

f) praktické dielne.

V prvom bloku sa na mnohých diskusijských fórach so zástupcami jednotlivých politických strán, v rámci pléna *Hudobná výchova na ceste hľadania svojej novej identity* apelovalo na neuspokojivý vývoj školskej populácie v oblasti emocionálnej výchovy, hľadali sa možnosti konkrétneho riešenia a uvádzali pozitívne príklady z praxe.

O dôležitosti a význame hudobnej výchovy ako esteticko-umeleckého predmetu v systéme všeobecného vzdelávacieho školstva bol presvedčený každý účastník tohto podujatia, v tomto bloku išlo o stratégiu „boja“ o záchranu tohto predmetu v plnom rozsahu podľa Európskej charty o hudobnej výchove na všeobecnovzdelávacích školách, pred rôznymi redukčnými a úspornými opatreniami príslušného ministerstva. Hoci v porovnaní s nami majú kolegovia v Rakúsku oveľa väčší časový priestor pre hudobnú výchovu (najmä v gymnáziách, kde my úplne absentujeme), nástrojovú výučbu realizujú v skupinovej forme v rámci základnej školy a pod.

Problematika hudobných škôl je oveľa rôznorodejšia čo do kvality vyučovania, i organizačnej štruktúry (podľa toho, kto spravuje hudobnú školu) ako u nás. Naš model základných umeleckých škôl na takýchto fórach je vždy v záujme pozornosti ako vzorový model základnej umeleckej výchovy aj v zmysle komplexnosti štyroch umeleckých odborov. Sme radi, že máme čo ponúknuť do systému európskeho modelu základného umeleckého vzdelávania, ale na druhej strane doma neustále bojujeme o záchranu tohto typu školy.

Na kongrese ponúkali svoju najnovšiu produkciu nielen rakúske vydavateľstvá ako sú Edition Helbling, Bundesverlag Wien, Universal-Edition Wien, ale aj svetoznáme nemecké vydavateľstvá Bärenreiter, Schott und Söhne, Raabe-Fachverlag, Gustav Bosse-Verlag a ďalšie. Niektoré tituly z ich produkcie budú mať možnosť si pozrieť aj účastníci konferencie *Učebnice, učebné pomôcky a programy pre hudobnú výchovu* od 26. do 28. septembra v Prešove.

Z hudobno-pedagogických koncepcií bola veľmi silne zastúpená koncepcia polyestetického výchovy, prezentovaná rektorom salzburského Mozarteu **Prof. Wolfgangom Roscherom** a jeho kolegami. Táto koncepcia nie je u nás už celkom neznáma, vo vydavateľstve Matúš-Musie vyšiel i slovenský preklad vedecko-pedagogického diela Wolfganga Mastnaka o polyestetickú výchovu a hudobnej terapii.

Najsilnejšie zastúpenou skupinou na innsbruckom kongrese boli konkrétne hudobno-výchovné projekty a praktické dielne v týchto oblastiach: práca so školským zborom, populárna hudba vo vyučovaní Hv, hudba ... pohyb - pohyb ... hudba, muzicírovanie na systetizátoroch, práca s počítačmi v Hv, rytmická výchova, nová artifičná hudba vo vyučovacom procese, využitie médií v Hv a iné špecificky zamerané projekty napr. na postihnuté deti, na jednotlivé typy a stupne škôl a pod.

Je nám ľúto, že široké spektrum nových informácií, praktických poznatkov a skúseností nemá možnosť využiť (z finančných a rečových dôvodov) väčšia časť našej hudobno-pedagogickej obce. Autorka tohto príspevku vystúpila s referátom v rámci dvoch jednícich blokov: Európska asociácia pre hudobnú výchovu a Hudobná výchova v susedných štátoch Rakúska.

IRENA MEDŇANSKÁ

ÚSPECHY M. STAROSTOVEJ V PARÍŽI

Je potešením informovať hudobnú verejnosť o domácich i zahraničných aktivitách i úspechoch reprezentantov slovenského koncertného umenia, medzitým i o umeleckých počinoch najmladšej generácie. K nej patrí i pianistka Martina Starostová, ktorá už štyri roky pôsobí koncertne i pedagogicky v Paríži.

V roku 1991, po štúdiách na Konzervatóriu a VŠMU v Bratislave, kde študovala klavírnú hru u Doc. Idy Černeckej, získala štipendium francúzskej vlády, ktoré jej umožnilo realizovať študijný pobyt vo Francúzsku. V rokoch 1991-1994 študuje na Ecole Normale de Musique Alfreda Cortona v Paríži v klavírnej triede prof. Françoise Thinat, so zameraním na získanie Diplôme Supérieur d'Exécution. Okrem toho v školskom roku 1992-1993 získala štúdium klavírnej hry na Conservatoire d'Orléans - Diplôme de perfectionnement. S týmito študijnými výsledkami súvisel rad úspešných verejných koncertných podujatí. Od roku 1994 študuje Martina Starostová na Conservatoire Supérieur de Paris - CNR - špecializáciu klavírna pedagogika a komorná hra.

Popritom pôsobí aj ako pedagóg klavírnej hry.

Jej pedagogické pôsobenie sa začalo rozvíjať už počas rokov štúdia. V r. 1992 získala v Paríži miesto klavírneho pedagóga i zbormajstra na Ecole de musique du Centre Chopin i ako sprevádzačka vokalistov na Conservatoire de Vincennes (Paríž). Neskôr pôsobí na tejto škole - od r. 1994 - ako profesorka klavírnej hry. Koncertná činnosť Martiny Starostovej sa rozvíja popri intenzívnom pedagogickom pôsobení. Je zameraná na sólistiku i komornú spoluprácu s vokalistami.

V máji 1995 sa Martina Starostová zúčastnila v Paríži medzinárodnej súťaže klaviristov organizovanej U.F.A.M. v kategórii = Honneur = a získala v nej 1. cenu. (UNION DES FEMMES ARTISTES MUSICIENNES).

Všetky uvedené výsledky sú dielom talentu i mnohoročnej cieľavedomej odbornej i jazykovej prípravy, ale i dôkazom nevšedne výrazného umeleckého i ľudského pôsobenia nádejnej mladé slovenskej hudobnej umelkyne v metropole svetovej kultúry. Sú i vizitkou úrovne nášho hudobného školstva.

-va-

Komorný zbor SLOVAKIA

Pod týmto tajuplným názvom absolvoval tohto leta úspešný zahraničný zájazd komorný zbor, ktorý tvoria prevažne členovia bývalého úspešného a kvalitného Komorného zboru SLUK-u, ktorý bol úspešne zlikvidovaný. A tak v zložení a utajení podmienkach pod názvom Komorný zbor SLOVAKIA (čo všetko sa ešte bude musieť týmto slovom zdôrazňovať?) našťudovali pod vedením zbormajstra Pavla Procházku náročný program, s ktorým vystúpili na 21. ročníku medzinárodného hudobného festivalu Valle d'Istria. Participovali tu na operách H. Mercadenteho a L. Cherubiniho a v rámci koncertných vystúpení uviedli diela Messa di Gloria P. Mascagniho a Médea I. Xenakisa. Okrem účinkovania na festivale predstavili sa so svetovou i slovenskou tvorbou v ďalších juhotaliánskych mestách. Zrejme ešte dlho bude kvalita nášho hudobného umenia oceňovaná viac v zahraničí ako doma.

ZÁUJEM O MUZIKOLÓGIU TRVÁ

KLAUDIA NAGYOVÁ

Koncom apríla konalo sa v bratislavskej Juvente v poradí XII. sympóziom mladých muzikológov s medzinárodnou účasťou. Usporiadateľmi boli Slovenská muzikologická asociácia pri SHU a Katedra hudobnej vedy FFUK v Bratislave. Tematickým leitmotívom sympózia bol tanec, tanečnosť, tanečná inštrumentálna hudba v troch základných vymedzeniach:

1. Tanečná inštrumentálna hudba v 16.-18. storočí, jej pramene a formy;
2. Inštrumentálna ľudová hudba a jej tanečné funkcie;
3. Druhy inštrumentálnej hudby a jej sociálne funkcie.

Na sympóziu sa prezentovalo 25 prihlásených referujúcich (zahraničných a domácich z viacerých katedier a vedeckých pracovísk).

Skôr než prejdem k charakteristike referátov z jednotlivých dní, treba úvodom upozorniť, že pred podujatím i počas neho si záujemcovia mali možnosť zakúpiť materiál z predchádzajúcich sympózií a čo nás mimoriadne potešilo, aj prvé číslo Musicologicum I. - príspevky z XI. sympózia mladých muzikológov z r. 1994, ktoré pripravila a vydala Katedra hudobnej vedy FFUK a redakčný úradník Peter Važan. Katedra tým účinne pracuje študentov motivuje a orientuje na systematickú a redakčnú prácu a má ambície vydávaním ďalších ročníkov obohatiť spektrum európskych hudobných zborníkov o zborník pre európskych mladých muzikológov.

Úvodné referáty predniesol V. Fulka (Nitra): Polyfónna štylizácia barokových tančov - a Jolanta Guzy - Pasiakowa (Warszawa): Tanečná gitarová tabulatúra 18. storočia PL - Wn Mus. 2088 ako poľský tanečný hudobný prameň. Po nich nemeckí hostia predniesli zaujímavé, do hĺbky spracovania idúce referáty, prezentujúce hudobnohistorický pohľad na fenomén tanečnosti. Hans-Georg Hofmann (Halle): K interpretácii spievaných baletov na dvoroch v stredonemeckej oblasti okolo r. 1700, Stefan Bohle (Essen): Využitie tanečného piesňového typu u Friedricha Spee von Langfeld.

V hudobnohistorickom pohľade pokračovali aj ďalší referujúci. Róbert Šebesta (VŠMU Bratislava): Tanečné prvky v stredoeurópskej Harmoniemusik 18. storočia - sa sústredil na oblasť hudby k stolovaniu, na úlohu dychových nástrojov v stolovej hudbe. Porovnávaním menuetov J. Haydna a W. A. Mozarta skúmal funkciu menuetu, jeho transformáciu do scherza ako symbol tanečnosti v hudbe klasicizmu. Jana Petőczová (Bratislava): Inštrumentálna hudba hudobníkov na Spiši - predstavila nové poznatky a skutočnosti o hudbe na Slovensku v 17. storočí. Nadviazala na doterajšie výsledky výskumov o hudobnej kultúre na Spiši, viac zamerané doposiaľ na Levoču a Pestrý zborník. Ukázala, že i ďalšie lokality ako Spišská Nová Ves, Lúba, Kežmarok, Spišská Belá, Spišské Podhradie sú bohaté na materiál o existencii a funkciách trubačov v službách spišských miest a o vývoji regionálnej inštrumentálnej hudby. Prezentovala bohaté hudobnohistorické údaje a poznatky.

Ďalší príspevok, aj keď historicky zostával v období 17. storočia, prinášal iný pohľad na tanec a tanečnú hudbu. Monika Miřkovičová (Katedra estetiky FFUK, 4. ročník, Bratislava): Motív tanca v hudbe a maliarstve baroka - sa pokúsila o estetickú reflexiu barokových životných pocitov ako sa zobrazovali v hudbe a vo výtvarnom umení. Porovnávala dva druhy tanečného prejavu, dvorský a ľudový tanec. V hľadani paralel zobrazovania tanca postihla základné špecifické momenty. Treba konštatovať, že podobné príspevky sú neobvyklé.

Existuje málo bádateľov, ktorí by si všimli túto interdisciplinárnu oblasť. A prezentácia takto zameraného príspevku vyžaduje aj perfektnú techniku dokonale zvládnutú dokumentáciu hudobných a výtvarných ukážok.

Brilantne predniesli svoje príspevky zahraniční referujúci. Gaila Kirdienė (Vilnius): Litovská husľová tanečná hudba a jej sociálne funkcie - priblížila menej známu ľudovú hudbu Litvy, pričom pohotovo vlastnou hrou na husliach dokumentovala jej štylové zvláštnosti. Christine Berner (Wien): Tanečná inštrumentálna hudba v oblasti Salzkammergut, so špeciálnym zameraním na mečový tanec v Bad

rov menujme: Barbaru Krzemień-Kolpanowicz (Krakow): Polonézy op. 5 J. Kozłowského z Jagelovskej knižnice v Krakowe, Oľga Zossim (Kiev): Tanečné druhy v oratóriách G. F. Händla, Jekaterinu Berdennikovu (Kiev): Ciaccona a passacaglia v kantátach J. S. Bacha, Trpimira Matasovića (Zagreb): Tanečné skladby pre klavír Ferdu Livadića, Krzysztof Komarnicki (Warszawa): Gitarová tanečná hudba v 19. storočí, Helena Dačková (Kiev): Rytmičné tanečné štylizácie v „Liturgii“ P. I. Čajkovského. Z domácich autorov zaujali príspevky: Alexandra Schmidtová (Katedra hudobnej vedy FFUK Bratislava, študent



Ischl - analyzovala mečový tanec a jeho prezentáciu v Salzburgu. Obrazový materiál dokumentoval pohľady na jednotlivé tanečné obrazy, tanečné figúry, na ktorých autorka vysvetľovala význam pohybov v interpretácii Salzburskej kapely. Posledný príspevok prvého dňa sympózia predniesla Katarzyna Szymanska (Warszawa): Úroveň fungovania hudobného diela podľa koncepcie M. Tomaszewského na príklade diela Harnasie K. Szymanowského. V referáte sledovala problém transformácie ľudovej hudby do umeleckej štylizácie. Porovnávala konkrétne ukážky - originál ľudovej hudby a ukážky z baletu Harnasie. Odkryla miesta stretania sa v rukopise skladateľa. Autorka sa prezentovala perfektne zvládnutým jazykovým prejavom v angličtine.

Prvý deň sympózia spestrilo vystúpenie Slovenského gajdošského združenia. Spríevodné slovo koncertu prezentovali Katarína Bičanová a Juraj Hamar. Treba kladne hodnotiť zábery organizátorov, ktorí toto vystúpenie zaradili do programu. Zahraniční účastníci sa mali možnosť oboznámiť s unikátnou tvorbou hudby na Slovensku, ktorá sa zachovala v hudobných zbierkach z prelomu 17. a 18. storočia. Združenie predstavilo svadobný piesňový repertoár z Uhroveckej zbierky, z Victorisovej tabulatúry, žartovné piesne zo zbierky A. Szirmay - Keczzerovej a tanečný repertoár z Pestrého zborníka. Združenie takto prezentuje svoje dlhodobé zábery a ciele oživiť gajdošskú tradíciu na Slovensku, gajdy ako najstarší hudobný nástroj tak, aby sa hudba historických zbierok vrátila do vrstvy dnes žijúcej ľudovej hudby v hudobnom folklóre na Slovensku.

V prvej polovici druhého dňa sa zaskveli prevažne hudobnohistoricky zamerané referáty. Autori v nich analyzovali situáciu konkrétnych tanečných hudobných druhov v historických dokumentoch, ako aj ich uplatnenie v dobovom repertoári vokálno-inštrumentálnej a inštrumentálnej hudby. Zo zahraničných autorov menujme: Barbaru Krzemień-Kolpanowicz (Krakow): Polonézy op. 5 J. Kozłowského z Jagelovskej knižnice v Krakowe, Oľga Zossim (Kiev): Tanečné druhy v oratóriách G. F. Händla, Jekaterinu Berdennikovu (Kiev): Ciaccona a passacaglia v kantátach J. S. Bacha, Trpimira Matasovića (Zagreb): Tanečné skladby pre klavír Ferdu Livadića, Krzysztof Komarnicki (Warszawa): Gitarová tanečná hudba v 19. storočí, Helena Dačková (Kiev): Rytmičné tanečné štylizácie v „Liturgii“ P. I. Čajkovského. Z domácich autorov zaujali príspevky: Alexandra Schmidtová (Katedra hudobnej vedy FFUK Bratislava, študent

ka 3. ročníka): Klavírna škola Godru „Anleitung zum Klavierschlagen“ v súvislosti s dobovým tanečným repertoárom, Mgr. Adriana Turýová (Katedra hudobnej vedy FFUK Bratislava): Význam tanečnosti pre umelú hudbu 17.-20. storočia. Tento príspevok bol určitým završením hudobno-historického pohľadu na tanečnú hudbu predchádzajúcich referentov. Autorka v obsiahlom príspevku charakterizovala a systematizovala nazeranie na tanečnosť, na miesto tanca v umelej hudbe, bližšie prenos tanca do netanečných hudobných druhov, do hudobno-dramatického žánru a významovanie tanca ako symbolu do najrôznejších techník. Svoje názory dokumentovala na porovnávaní menuetov viacerých skladateľov, pričom sledovala prepojenosť úžitkového a umeleckého využívania.

Popoludnie druhého dňa sympózia patrilo trom autorkám z Poľska a hudbe 20. storočia. Agnieszka Chwilek (Warszawa): Štylizácia barokových tančov v diele Alexandra Tansmana - predstavila nielen u nás, ale aj v Poľsku neznámeho skladateľa 60.-70. rokov, ktorého tvorba vypovedá o orientácii na neoklasicizmus a neobarok. Autorka detailne analyzovala notové záznamy štyroch suit, ktoré doposiaľ nie sú nahrané. Anna Szymanska (Gdansk): Mazurka v diele Romana Maciejewského - v referáte priblížila ďalšieho neznámeho skladateľa poľského pôvodu, ktorý žije v USA a venuje sa aj tvorbe filmovej hudby. Iwona Lindstedt (Warszawa): Dvanásťtónová technika a neoklasicizmus v tanečných skladbách Jozefa Kofflera - predniesla precízne vypracovaný, podrobný hudobnoanalytický rozbor vybraných skladieb, v ktorých vystupovala 12-tónová technika, ale i neoklasicistické prvky. Sledovala a graficky porovnávala tieto prvky vo valčíku, galope a pochode. Dokonca si všimla aj také detaily, ako Chopinove elementy, krakoviak a ich neoklasicistické stvárnenie, ktoré v tvorbe skúmaného skladateľa pôsobia skôr parodicky.

Komparatistika príkladov vypovedala o hodnote umeleckej štylizácie analyzovaných skladieb poľskej hudobnej moderny. Príspevok potvrdil, že úspešné sú tie referáty, ktoré skôr prezentujú jeden pohľad, alebo analyzujú vybrané dielo, či skladateľa, ktoré nepokrývajú široký záber.

Posledný deň sympózia bol venovaný menej frekvencovaným hudobným žánrom. Yveta Lábska (Katedra hudobnej vedy FFUK Bratislava): Protichodné smerovanie „vysokého“ a „nízkého“ umenia na príklade duchovnej hudby - zamerala svoju pozornosť na duchovnú hudbu a v historickom pohľade ukázala ako sa tu prejavili tendencie patriace do tzv. „vysokého“ a „nízkého“ umenia. Predstavila nový pohľad na uvedenú polarizáciu. Upozornila v tomto zmysle na štyri obdobia vo vývoji duchovnej hudby: 1. najstaršie - hudba v službách liturgie (gregoriánsky chorál, spevníky pre potreby liturgie), 2. duchovná koncertná hudba (ktorá sa využíva aj v liturgii), 3. nová duchovná pieseň (novovznikajúce piesne inšpirované štýlmi modernej populárnej hudby), 4. duchovná hudba na počúvanie - tvorba skupín, ktorá textami patrí do kategórie duchovných piesní, ale autori majú ambície tvoriť umelecky náročnejšiu duchovnú hudbu, určenú aj pre koncertné predvedenie, mimo liturgie. Obsah príspevku nastolil otázku ako muzikologicky reflektovať problém „vysoké“ - „nízke“ nielen v duchovnej hudbe, ale aj v hudbe vôbec, pretože sa táto polarizácia týka oscilácie medzi sociálnym, sociologickým a estetickým postojom (stanoviskom).

Petra Remenárová (Katedra hudobnej vedy FFUK Bratislava, 1. ročník): Cirkevná vokálno-inštrumentálna hudba na Slovensku a jej sociálne funkcie - sa zaoberala zisťovaním situácie v uvedenej oblasti, aké zmeny nastali od r. 1989. Podrobne spracovala informácie o stave hudobnej praxe v súčasných ekonomických a trhových podmienkach a poukázala zatiaľ na nezáujem komerčných vydavateľstiev o tento druh kultúrnej aktivity. Katarína Kondelová (Katedra hudobnej vedy FFUK Bratislava, 4. ročník): Pohybové a tanečné prvky v muzikálukázala ako hudba súvisí s pohybovou rečou choreografie v dielach L. Bernstein: West Side Story a Mc. Dermots: Hair. Sledovala podobné i rozdielne prvky v jazyku hudby a jazyku tanca, pričom sa sústredila aj na hlasovú, hudobnú a tanečnú intepretáciu.

Zuzana Balazsházyová (Katedra hudobnej vedy FFUK Bratislava, 1. roč.): Virtuózne prvky v klavírnej interpretácii Oscara Petersona - priblížila intepretačné majstrovstvo černošského džezového klaviristu.

XII. ročník sympózia mladých muzikológov potvrdil, že koncentrácia pohľadov na jeden vybraný hudobnožánrový okruh je správna. Motivuje mladých bádateľov k sústredenejšej práci a odborne sa zdokonaľujúcej analýze. Ako sa ukázalo, referáty sympózia zdánovo smerovali k tanečnej inštrumentálnej hudbe. Prezentovali sa prístupy, ktoré existencia tanca, tanečnosti a tanečnej hudby podmieňujú. Striedali sa roviný: historická, hudobno-sociologická, hudobno-teoretická, porovnávací a nechýbal ani pokus o hudobno-estetické postrehy a hľadanie významov. Referujúci dávali prednosť buď historickeému obdobiu, jednej osobnosti, či viacerým osobnostiam, vrátane hudby 20. storočia. Sledovali i menej známe osobnosti, doposiaľ neobjavené.

Budúce ročníky podľa informácie Prof. O. Elscheka, vedúceho Katedry hudobnej vedy FFUK Bratislava, sa tematicky budú zaoberať vokálnymi žánrami v spektre rôznych pohľadov a prístupov. Uvažuje sa perspektívne aj o duchovnej hudbe, o opere atď.

Vysoko vyzdvihujeme, že do organizačnej prípravy a priebehu sympózia sa aktívne zapájali aj študenti (nielen tí, ktorí boli prihlásení s referátmi). Veríme, že o sympóziu prejavia záujem aj ďalší kolegovia - študenti, ktorí sa z rôznych príčin doposiaľ na sympóziu nezúčastnili. Očakávame, že sa v budúcnosti výlepší technická vybavenosť Juventy, ktorá každoročne poskytuje svoje priestory na realizáciu sympózia.

Súčasná hudba v úlohe outsidera?



V dňoch 19.-27. mája 1995 sa konal v Salzburgu 19. ročník festivalu súčasnej hudby - Aspekty, ktorého hlavným organizátorom a umeleckým riaditeľom je skladateľ a pedagóg na Hochschule Mozarteum - prof. Klaus Ager. Ako dlhoročný prezident (minulý rok ho vo funkcii vystriedal Golt Schaefer) Európskej konferencie propagátorov novej hudby bol tohto roku hosťiteľom jej generálneho zhromaždenia a konferencie na tému „Domain Public Payant“.

Tento trochu záhadne znejúci pojem, ktorý sa prof. Ager snaží presadiť do života v Rakúsku už celé desaťročie znamená zavedenie poplatku aj v tzv. voľ-

ných diel (diela sa stávajú voľnými asi 50 rokov po smrti autora). Tieto peniaze by sa mali sústreďovať v jednom fonde, ktorý by ich následne využíval pre podporu súčasnej hudby. Vzhľadom k danej situácii v Rakúsku by takto získané niekoľko miliónové fondy mali napomôcť rozvoju súčasnej hudby, ktorá v konkurencii so skomercializovanou tradíciou nemá takmer žiadne šance.

Fakt, že sa túto ideu nepodarilo presadiť (ohrozuje silné pozície komerčne uvažujúcich inštitúcií - vydavateľstiev, organizátorov a pod.) svedčí o tom, že business sa stále viac uprednostňuje pred tvorivosťou a rizikami hľadania nového.

Uvedený príklad je len jedným z mnohých prejavov úsilia, ktoré zanietení súčasnej hudby v tej-ktorej krajine vyvíjajú,

aby čelili rastúcemu nedostatku podpory pre súčasnú hudbu. Jedným z obľábknych dôvodov znejúcich z oficiálnych miest je ekonomická kríza, kvôli ktorej tzv. Západné krajiny krátiť svoje rozpočty na podporu „demokracie“ a tzv. Východné krajiny majú stále „vážnejšie“ problémy vyžadujúce pozornosť a finančnú podporu. Výsledkom sú zanikajúce festivaly súčasnej hudby, ktoré vyčerpali všetok entuziazmus na dlhodobé vykrývanie neexistujúcich finančných zdrojov.

Táto situácia sa, žiaľ, najviac dotýka súčasnej hudby v postkomunistických krajinách, kde dlhodobá absencia medzinárodnej konfrontácie bolo možné v posledných rokoch prekonať hlavne vďaka podpore zo strany zahraničia (v prípade festivalu Večery novej hudby tvorila minimálne polovicu nákladov). Strata podpo-

ry zahraničných inštitúcií by mohla na dlhé obdobie pozastaviť pozitívny vývoj posledných piatich rokov.

Európska konferencia propagátorov novej hudby (European Conference of Promoters of New Music - ECPNM) je platformou, na ktorej sa hľadá riešenie na uvedené problémy.

Výsledkom diskusie v Salzburgu bolo prijatie programu na podporu súčasnej hudby, ktoré ECPNM vzhľadom na svoj medzinárodný dosah bude uplatňovať voči medzinárodným politickým štruktúram a médiám (hlavne rozhlasu) prostredníctvom medzinárodných hudobných organizácií (ISCM, IMC, IAMIC), médií, ako aj individuálne prostredníctvom svojich členov.

Vytvárať účinný tlak na vládne štruktúry, aby si uvedomili potrebu súčasnej hudby je jednou z prvotných úloh všetkých, ktorí vidia možnosť premeny spoločnosti a jej budúcnosť komplexnejšie než len v transformácii ekonomických štruktúr. OĽGA SMETANOVÁ

Medzi historické dokumenty značnej výpovednej hodnoty patria správi-
dla novinové správy. Jedna z nich,
napísaná formou denníka, približuje osobnosť
hudobníka Žigmunda Prauna. Tento, dnes už
zabudnutý, kompozične činný huslista ako
„záračné dieťa“ priťahoval vo svojej dobe po-
zornosť takmer celého európskeho kontinen-
tu. Príslušnosť Ž. Prauna, ako svojim spôsobom
výnimočnej „epizódy“, do hudobných dejín
potvrdzuje napokon aj jeho začlenenie do mo-
dernej lexikografickej literatúry (Zenci lex-
ikon, zv. 3, Budapešť 1965, s. 148).

Žigmund Praun, plným menom Sigmund
Maximilian Willibald Otto von Praun, sa na-
rodil v roku 1811 v Trnave, ktorá bola jeho do-
movom. Tu získal všeobecné a aj hudobné
vzdelanie; v hre na husliach bol žiakom Jozefa
Beneša. Neskôr študoval vo Viedni (1817) u
Jozefa Maysedera. Pred dovŕšením štvrtého ro-
ka, keď sa naplno prejavili jeho mimoriadne in-
telektové a umelecké schopnosti (najmä jaz-
ykové, hudobné, literárne a výtvarné), vystu-
poval po prvý raz ako huslista na verejnom kon-
certe vo viedenskom Burgtheatri. Ž. Praun na-
štívil väčšinu európskych veľkomiest; pomer-
ne často účinkoval v Bratislave. Výnimočnosťou
hudobných schopností udivoval posluchá-
čov aj v početných menších mestách hlavne
strednej a južnej Európy. Praunov život sa
predčasne skončil počas pobytu v Krakove v
roku 1830. Príčinou smrti bol zápal pľúc.

Článok z viedenských novín Allgemeine mu-
sikalische Zeitung s pritažlivým názvom *Ein
musikalisches Wunderkind*, ktorý vyšiel na tri
pokračovania v júni 1822 (č. 46-48), nám for-
mou denníka pomerne podrobne vykresľuje
časove najzaujímavejšie obdobie života Ž.
Prauna. Kvôli výpovednej hodnote tohoto do-
kumentu a pre osobitné čaro akým nám neme-
novaný pisateľ priblížil okolnosti a prostredie,
ktoré formovalo osobnosť Ž. Prauna, uverejňu-
jeme „denník“ v jeho úplnom znení. Do pre-
rozprávania textu tohoto dokumentu, v kto-
rom sme sa snažili zachovať dobový spôsob
prejavu, vsúvame novinové správy bratislav-
ských novín Preßburger Zeitung, ktoré nielen
bližšie dokresľujú skutočnosti zaznamenané v
denníku, ale aj potvrdzujú ich pravdivosť.

(Allgemeine musikalische Zeitung, č. 46 - 8.
jún 1822, s. 366)

Hudobné záračné dieťa

Otcem Žigmunda Maximiliána Willibalda
Otta, ktorý sa narodil v júni roku 1811 a už
ako štvorročný vystupoval ako huslista vo
Viedni, je v Uhorsku žijúci cisársky rakúsky
rotmajster barón von Praun. Rukopisné sprá-
vy, za ktoré vďačí tento časopis jednému zo
svojich priaznivcov, sa, žiaľ, nezmieňujú o
začiatkoch rozvoja chlapcových neobychaj-
ných schopností; na druhej strane ale obsa-
hujú kompletný denník jeho verejných vystú-
pení, ktoré sú viac než len vedeckého a ume-
leckého charakteru a sú priam na hranici
záračnosti. Náš malý virtuóz nemal viac ako
tri roky a jedenásť mesiacov, keď dňa 19. má-
ja 1815 uviedol vo Viedni husľový koncert, a
to na hudobnej akadémii, ktorá sa konala v
prospech invalidov. Vystúpenie vyvolalo takú
všeobecnú senzáciu, že už o štrnásť dní sa ob-
javili prvé vyobrazenia dieťaťa v podobe ry-
tín a busty vymodelovanej z vosku.

(Preßburger Zeitung, č. 71 - 8. september
1815)

Z verejnej tlače slávne známy žiak tretej
triedy Hlavnej národnej školy v Trnave v
Uhorsku, menom Maximilian Willibald Otto
slobodný pán v. Praun, pred dovŕšením štvrté-
ho roku života, sa predstavil v rezidenčnom
meste počas svojho dvojmesačného pobytu.
Povešť, o veľkosti mnohohlasného, predčasne
prejaveného talentu a duševných schopností,
ktorá ho predchádzala, potvrdil v početných
vážených domoch. Dokázal tým nielen svoje
ambície, ale aj už prv ohlásený úmysel, veno-
vať prvé ovocie svojho hudobného talentu na
dobročinné ciele. Verejným vystúpením v k. k.
Hofburgtheater, kde sa predstavil ako huslista,
sa zadosťučinilo dohovoru s riaditeľom diva-
dla, na základe ktorého obdržal z pokladnice
podporného fondu Spolku k. k. Invalidov su-
mu 200 guldenov. Nakoľko tento príspevok
nepredstavoval celostnú podporu, zaviazal sa
jeho pán otec písomne, že v priebehu nasledu-
júcich päť rokov usporiada vždy v niektorom
veľkom meste hudobnú akadémiu a z nej zís-
kaný obnos, v súlade s dohodou, odovzdá
Spolku, a tým získa pre syna úplné štípendi-
um.

V auguste toho istého roku dostal, tento v
hudbe výnimočný chlapec z Trnavy v Uhorsku
(ktorá je bydliskom jeho otca), na verejných
skúškach tamojšej školy prémie prvého stu-
ňa. Vtedy mal štyri roky a jeden mesiac. V de-
cembri toho istého roku zvíťazil tento malý
žiak vo všetkých partiách hry na dámu a keď
namrzený protivník vyvolal slovnú potýčku,
vyzval ho tento na pištoľový súboj! Hodenú ru-
kavicu malého Dávida zdvihol oproti stojaci
Goliáš so zadržaným smiechom a všetci boli
zvedaví na to, ako sa zachová Malý ak bude mu-
sieť narábať párom pištoľí, nabitých, samozrej-
me, iba slepými nábojmi. Malý muž plný dôve-
ry nechal na seba vystrelit a až potom opäť pl-
ný dôvery sám stlačil pištoľ. Potom, ako päť a
pol ročný chlapec podal týmto dôkaz svojho
zmyslu pre rytierske a rytierske zmýšľanie,
ukončil mestskú školu v Trnave a začal navš-
tövať tamojšie gymnázium!! Popri latinčine, v

ktorej ho tu dôsledne trúbili, usiloval sa malý
chovanec aj o telesnú zdatnosť a svoju obrat-
nosť dokázal v prvých júňových dňoch roka
1816, keď ako ešte len päťročný, privádzal na
verejnom zhromaždení všetkých prítomných
do úžasu. Tancoval totiž dvanásť rôznych eu-
rópskych národných tancov, absolvoval jaz-
deckú a šermiarsku školu a na trnavskej strelni-
ci v streľbe z pištoľí do terča sa stal víťazným
strelcom. Hudba naďalej bola hlavným pred-
metom jeho štúdia, a aby dokázal verejnosti,
aké pokroky v nej urobil, dirigoval chlapec or-
chester, keď mal päť rokov a tri mesiace; bolo
to 20. augusta 1816 na veľkých cirkevných
oslavách v Trnave, pri tzv. veľkej omši. Počas
školských prázdnin, v to isté leto, uskutočnil
ako huslista cesty po Uhorsku; vystúpil na veľ-
kých hudobných akademiách v najvýznamnej-
ších mestách, menovite v Prešporku, Győri,
Pešti, Budíne a v Székesfehérváre; hral v tamo-
jších divadlách a svoje umenie prezentoval za
búrlivého potlesku.

(Preßburg Zeitung, č. 77 - 1. október 1816)

VÝPOVEDNÝ HISTORICKÝ DOKUMENT

DARINA MÚDRA

Preßburg:

Dňa 28. (septembra) ešte iba päťročný pán
Sigmund barón Praun, známy skorým rozvo-
jom svojich mnohorakých duchovných darov,
ktorého už pred 1 1/2 rokom spropagovala
všetka verejná tlač, v rámci svojho precestova-
nia účinkoval na husliach v prospech jednej
chudobnej rodiny. Spôsob hry pekne predve-
deného ťažkého kvarteta od Rodeho bol po-
dľa výpovede odborníkov tak umelecký, že si
tento veľmi talentovaný mladík zaslúži vše-
becnú pochvalu. Obdivovať ho bolo treba o to
viac, že zatiaľ nemáme podobný príklad tak
skorého rozvoja hudobného talentu... vše-
obecne cenený riaditeľ a sólový huslista, pán
Leopold v. Blumenthal, ktorý prevzal vedenie
nad celým podujatím a tešil sa z výnimoč-
ného talentu šľachtetného mladíka.

S rovnakým zámerom odišiel na nasledujúcu
jar do Viedne, a na základe najvyššieho príka-
zu, sa dňa 16. marca predstavil v súkromných
komnatách cisára s Rodeho husľovým koncer-
tom, pričom zaľúbenie v jeho hre našli Jeho ci-
sárske veličenstvá obapolne. Známý skladateľ
pán v. Mosel skomponoval pre nášho malého
virtuóza Variácie a s jemu určenou dedikáciou
ich zadal do tlače. Dôkazom toho, že je chlapec
hodný tejto cti bolo prekrásne verejné uvede-
nie tejto výtečnej kompozície dňa 13. apríla
spolu s husľovým koncertom Rodeho, a to na
veľkej hudobnej akadémii usporiadanej v pro-
spech fondu invalidov.

(Allgemeine musikalische Zeitung, č. 47 - 12.
jún 1822, špalta 376)

Na Jána toho istého roku (1817) sa vrátil z
Viedne do Trnavy a pokračoval v štúdiách na
tamojšom gymnázii. Mal šesť a štvrt roka, keď
prestúpil s vlastnou kompozíciou, a to s Ódou,
ktorú vytvoril na text Witscha. Na záver verej-
nej školskej skúšky v Trnave (30. októbra
1817), v ktorej preukázal prekvapujúce znalos-
ti menovite z latinského, nemeckého, maďar-
ského a ďalších jazykov, sa predstavil spoloč-
nosti, ktorá sa zišla k tejto udalosti, dielom zo
svojej vlastnej kompozičnej činnosti; potom
zaspieval inú ním vytvorenú skladbu a dekla-
moval báseň Bürgera „Pieseň o dobrom člove-
ku“. Rovnakou mierou ako v hudbe, exceloval
vo všetkom, na čo sa upíamal jeho čulý duch;
medzi iným sa v tom čase natoľko zdokonalil v
biliardovej hre, že jeho učiteľ nedokázal už
nad ním vyhrať. Profesor matematiky na gym-
názii ospieval neobychajné chlapcové vlogy v
básni, ktorú mu zaslal na Nový rok 1817.
Sedemročný gymnazista sám zoštylizoval svoj-
mu starému otcovi k oslavám narodenín latin-
ský gratulačný text.

(Allgemeine musikalische Zeitung, č. 48 - 15.
jún 1822, špalta 382-384)

Zo svojho rodného mesta Trnavy vytvoril v
tom čase geometrický plán, a túto prácu ukon-
čil 13. apríla 1818, keď mal šesť rokov a desať
mesiacov. Jeho povest ako huslistu bola vtedy
už tak rozšírená, že dokonca taký sveta skúse-
ný virtuóz na tomto nástroji akým bol pán v.
Blumenthal, ho požiadal, aby vystúpil na ním
usporiadanej hudobnej akadémii; jeho pozva-
niu so ctou zadosťučinil. V októbri 1818 podni-
kol hudobnú cestu na Moravu a nechal sa po-
čuť, sprevádzaný všeobecným úspechom, v
najpoprednejších mestách, v Brne, Olomouci,



Pohľad na Trnavu, okolo r. 1830-50, kolorovaná medirytina (Reim Vincenz).

Repro-foto L. Sternmüller

ho aj tu mohli počuť a Leoben tiež vyslal dele-
gáciu s prosbou, aby aj toto mesto poctil svo-
jou návštevou.

(Preßburger Zeitung, č. 8 - 28. január 1820)

Pred 8 dňami tu usporiadal známy hudob-
ník pán Jozef Benesch, ktorý sprevádza mla-
dého slobodného pána Sigmunda v. Prauna
na jeho umeleckých cestách do Talianska, tri
veľké hudobné akadémie. V obdivuhodnosťou
sa vyznačujúcej husľovej hre predstavili
tak usporiadateľ, ako aj mladý osemročný
virtuóz, s veľkým pôvabom, zručnosťou a pre-
cíznosťou vynikajúce hudobné diela. ...
Mladý slobodný pán Praun odcestoval so svo-
jimi spoločníkmi 20. tohoto (mesiaca) do
Viedenského Nového Mesta a cez Grác pokraču-
je jeho cesta do Terstu a odtiaľ do
Talianska.

Počas cesty cez Grác bol menovaný za čes-
ného člena Hudobného spolku Štajerského
kniežatstva. Aj v Gráci sa podrobil na gymnázii
skúške. Riaditeľ ho privítal príhovorom a po
absolvovaní skúšky prevzal prémie z rúk kardi-
nála. V Klagenfurte usporiadal hudobnú aka-
démii na podporu chudobných. Počas pobytu
v Benátkach dňa 11. júna 1820 ho vymenoval
tamojší šľachtický filharmonický inštitút za
čestného člena. Z Benátok sa vybral náš teraz
deväťročný virtuóz do Milána. Aj tu absolvoval
verejnú školskú skúšku tiež obdržal, tak ako
dovtedy všade inde, vynikajúcu známku; po-
tom ako dokázal svoje majstrovstvo aj v hre na
husliach, získal diplom čestného člena
Filharmonického spolčnosti Orpheus. Jeho ve-
ličenstvo Maria Luisa z Parmy, pred ktorou
účinkoval 5. decembra 1820, ho na upomien-
ku obdarovala zlatými hodinkami. Boli to opa-
kovacie hodinky, tzv. repetýrky, na ktorých bo-
lo vyznačené iniciálkami jej meno, a pre rôzne
dvory mu dala deväť odporúčajúcich listov.
Akadémia v Bologni ho menovala za čestného
člena a pri tejto príležitosti mu odovzdali zlatú
medailu. Ešte v detstvom veku, pretože mal de-
vät rokov a jedenásť mesiacov, sa podrobil dňa
22. mája predchádzajúceho roku 1821 v Ríme
na tamojšej vysokej škole Sapienza vedeckej
skúške a po jej absolvovaní obdržal okrem veľ-
kej zlatej medaily aj diplom čestného člena
Univerzity. Svojho času suverénne knieža
Storza Cesarini ho pasoval za rytiera a 21. júna
mu Jeho Svätosť pápež Pius VII. udelil titul
Pfalzgraf a vymenoval ho za rytiera Rádu zlatej
ostrohy. Dňa 10. augusta bol predstavený cisár-
skemu rakúskemu vyslancovi v Neapole, Jeho
výstosti kráľovi z Neapola a teraz sa jedenásť-
ročný virtuóz nachádza v Ríme.

(Preßburger Zeitung, č. 15 - 22. február
1822)

Preßburg:

Veríme, že priateľom umenia neoznámime
žiadnu nepríjemnú správu, keď im povieme,
že pán Benesch, husľový umelec, učiteľ nádej-
ného chlapca B. L. (!) Prauna, ktorý nás už v
predchádzajúcom roku prekvapil svojou
umeleckou obratnosťou, nás na svojej ume-
leckej ceste v najbližších dňoch zase navštívi a
zamýšľa usporiadať koncert.

Postupujúcimi rokmi sa zo „záračného die-
ťaťa“ Prauna stával mladý muž a jeho vystúpe-
nia mali čoraz menej nádhých senzácie.
Zakomite sa to prejavilo aj v menšej miere po-
zornosti, ktorú jeho koncertnej činnosti veno-
vala dobová tlač. Dokladom tejto skutočnosti
je napokon aj lakonická správa Preßburger
Zeitung o jeho úmrtí.

(Preßburger Zeitung, č. 8 - 29. január 1830)

Mladý virtuóz na husle slobodný pán v.
Praun z Trnavy, podľa údajov berlínskej tla-
če, zomrel v Krakove.

Súbor historických dokumentov, tak trocha
iných, než sme obvykle zvykli čítať, nám priblí-
žil „záračné dieťa“ - trnavského huslistu
Žigmunda Prauna, ktorý sa neprávom „vytratil“
z kontextu našich kultúrnych dejín.

Financované fondom Pro Slovakia

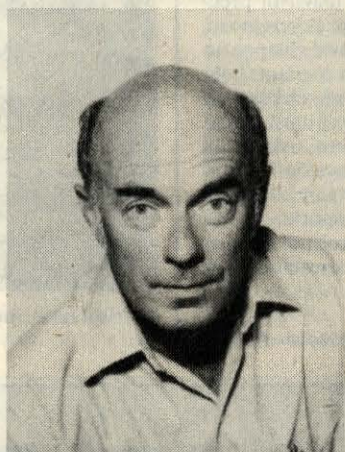
Do Brucku ho pozvala deputácia preto, aby

Ad Sacrum - K tvorbe Romana Bergera

*„Aj v našej dobe smie človek spievať,
ak jeho hudba je protestom proti zlu
a bezprávniu, ak je lamentom nad ľudským
nešťastím, alebo ak je výrazom nádeje.“ Ján Pavol II.*

Sú u nás skladatelia, na dielo ktorých narazím všade, pretože sa často ohlášajú, majú pohotovo vždy poruke nový opus, tvoria z profesionálnej rutiny, nonšalantne, spôsobom čo na srdci, to na jazyku (a často len na jazyku). Ale jestvujú tvorcovia, vyslovujúci sa akoby sviatočne, lebo ich hlas čerpá zo závažnejších prameňov tvorivého zámeru. K tým druhým, v kontexte slovenskej hudby menej početným, patrí Roman Berger. Ak pri kontakte s jeho hudbou môžeme precítiť svätočné a teda nevšedné pocity vtákovania do sveta dramaturgicky svojrázne projektovanej expresivity, prijímať ponuku k vnímaniu plno- a mnohovýznamovosti autorského výkladu, je to vďaka povahe a intenzite tohto výkladu. Berger totiž tvorí z existenciálnych dôvodov vo filozofickom zmysle - prostredníctvom hudby chce preniknúť k podstate bytia, klásť si pritom otázky o zmysle postavenia, možnostiach a povinnostiach konania umelca vo svete a voči svetu. A keďže z tohto uhla videnia dnešný svet nie je priaznivo naklonený umeniu, kultúre, kreativite, citovosti, je Bergerova výpoveď zákonite poznačená naliehavosťou výzvy, prosbou i žiaľom. Berger nástojčivo mapuje v priestore racionálnej meditácie cestu k poznaniu významu umenia, cestu k Pravde, chce rozhodne uniť zničujúceho obkolesenia profánnosťou, banalitou, povrchnosťou myslenia, ctenia a konania, burcuje voči ľahostajnosti. Píše zriedka a ťažko, pretože úzkostlivo cizeluje a na miskách vlastnej súdnosti a svedomia zvažuje adresnosť toho, čo chce pôsobiť ako posolstvo. Tvorí z vnútornej podstaty vlastného intenzívneho pohľadu na súčasnosť, má jasný plán a perspektívy svojej kreativity. Chce zostať autentickým a pritom hovoriť nielen za seba. Vlastnú prenikavú imagináciu i fascináciu ponúka iným i s rizikom, že nebude hneď pre jej náročnosť pochopený. V mnohom je jeho hudobná gestika protestu a výkriku analogická s expresionizmom Druhej viedenskej školy (veď žijeme tiež „fin de siècle“), filiacie s poetikou tejto školy možno dokumentovať Bergerovými úsilím o systémotvorný základ kompozičného procesu, dôverou v slovo a myšlienku, evolučnou z permanentnej variability odvodzova-

nou formotvornou energiou, náklonnosťou k hudobnému symbolizmu s odkazmi a citátmi (vrátane kryptogramov - na spôsob Albana Berga - v podobe akcentovaných a navracajúcich sa intervalov malej sekundy, tritónu, malej tercie...), či v potrebe teoreticko-publicistickej aktivity ako bytostnej súčasti tvorivosti. Nie náhodou formuluje Logické základy harmonického systému, ktoré nie sú - podobne ako Schönbergova Harmonielehre - nejakým konvenčným hudobnoteoretickým pojednaním, ale svedectvom o autorskej životnej filozofii preniknutej projektívnym úsilím upozorniť na potrebu urobiť v základných a dôležitých otázkach poriadok. Odtiaľto pramení prirodzený a novokoncepovaný bergerovský projekt hudobnej výchovy, žiaľ, doteraz ne realizovaný. Napriek viacerým filiaciám by bolo krátkozraké považovať Bergera za akéhosi oneskoreného epigóna Schönberga a jeho žiakov - jeho vlastná expresivita je poučená tak triezvosťou a nadhľadom, odvodzovaným od Stravinského či Hindemitha - najmä v raných opusoch, ale aj koncentrovaným ponorom bartókovskej proveniencie (skvelá Suinta v starom slohu pre sláčikové, klávesové a bicie nástroje z r. 1963 je nielen inštrumentárom či tektonickým rozvohom, ale aj duchovne blízka Bartókovej Hudbe...). Ak hovoríme o inšpiráciách, osobitným spôsobom v Bergerovej obrazotvornosti zarezonoval W. Lutoslawski - tak technicky ako aj ľudsky. Kto však pozná tvorbu Romana Bergera dôkladnejšie, vie, že už od prvých opusov sa skladateľ vyjadroval značne samostatne, so schopnosťou integrovať viaceré podnety do centra autonómnej tvorivej predstavy. Osou tejto predstavy bolo nanovo riešiť problém poriadku a organizačného usmernenia kompozičného procesu (v tom je zase paralela so Schönbergovou ideou), teda otázkou vhodnej selekcie a následného systémového využitia prvkov. V rokoch vzniku prvých závažných skladieb (Sonáta 1960 a dve Suinty pre klavír, Trio pre dychy, Suinta v starom slohu) sa v rámci inovačného využívania modálneho terénu stabilizoval tektonický pôdorys odvodený zo suitovej cyklickosti, ktorý sa stal konštantnou a oporou ideového zmyslu Bergerovej neskoršej



Snímka R. Polák

tvorby. V iníciaľnej fáze prelúdia sa v homogénnom prostredí skúma nosnosť selektovaného tvaru, jeho kvality a funkčné dispozície pre následné premeny v toku dôsledných štruktúrnych variácií, vrcholiace v gradácii a reminiscencii - sú to korene pre logické rozvinutie energetického potenciálu meditácie, reflexie, elegie, vzrušivej exprese a katarzného presvetlenia, dramaticky presvedčivo formulovaného potenciálu, ktorý Berger nanovo a vždy objavne tlmočí vo svojich zreých skladbách. Medzi mikroštruktúrou vzniku a pohybu detailov komplexitou dosahovaného celku tu panujú vektorové vzťahy korelácie postavené na racionálnej kontrole a psychickej autoregulácii. Prvou z týchto skladieb sú Transformácie z r. 1965, ktorou ukončil štúdium na VŠMU.

Romana Bergera bolo a je ťažké nájsť v hŕbe, nemal rád kolektívne vzplanutia a módné iniciatívy. V čase písania svojej absolventskej kompozície chcel polemicky zareagovať na fakt, že dobové osvojovanie si tzv. Novej či avantgardnej hudby sa často dialo len povrchné, preberaním eklektizovaných technických postupov a rekvizit serializmu či aleatoriky. Nepotreboval v polovici 60. rokov koketovať s avantgardou, lebo bol už dávno predtým a zostane až dodnes avantgardným. Stál napr. pri zrode a konšpiračných začiatkoch činnosti Zvukového pracoviska bratislavského televízneho štúdia, podieľajúcej sa na vzniku prvých (v rámci vtedajšieho Československa) elektroakustických kompozícií a v iniciatíve získavania novej expresivity pomocou týchto zdrojov pokračoval i v rokoch, kedy takéto kompozície (aj ich tvorcovia) boli „non grata“. Nestaval sa však vôbec do pózy „avantgardistu“, ale skôr hľadal v záujme inovácie vyššieho typu kontinuitné nitky s tradičnými zdrojmi hudobného

myslenia. Napr. koncepciu Transformácií postavil na pokuse riešiť krízové stavy organizácie hudobného materiálu v povojnovej etape vývoja hudby, na téze organického a k syntéze smerujúceho preklenutia „novších“ (serialita, aleatorika, sónická štrukturovanosť) a „starších“ (modalita, harmónia) systémov v záujme logického a teda zdôvodňovaného dosahovania novej zvukovosti a posluchovo evidovaného transformačného procesu. A nad tým všetkým „techné“ svieti myšlienka. Uvedomoval si to napr. Peter Faltin (a ten čosi vedel), keď kedysi v r. 1967 (v rámci diskusie o hodnotách novovznikajúcej hudobnej tvorby na Slovensku) vyzdvihol Transformácie slovami „...nevím presne o čom tá skladba je, ale viem, že je i o mne a o celej našej pretechnizovanej a zneurotizovanej dobe...“. V logike dospievania k novej zvukovosti pripomína bergerovská idea vývoj Lutoslawského tvorby počnúc Smútočnou hudbou. Podobne avantgardne, t. j. autenticky novo sa Berger postavil ku situácii produkovanej aleatorickou metódou kompozície a dôsledne (azda až na Lutoslawského a Ligetiho) neriešenej - zrodu poriadku z chaosu, postupného generovania usporiadaných štruktúr z entropického stavu. Preto vznikli tri asketicky modelované Konvergenzie. Prvá skladba z tohto cyklu, určená pre sólové husle nie je iba dokumentom experimentálnej sondy v rámci aplikácie počtu pravdepodobnosti a kybernetiky, z vedných disciplín, ktoré tiež fascinovali Bergerove hľadania podstaty a Pravdy, ale sa ponúka aj ako existenciálne vážna otázka vybrádnutia z chaosu a potopy, postihujúcej naše bytie (vďaka podaniu A. Jablónka na minuloročnom autorskom večere bola priblížená aj muzikantská podstata tejto otázky). Pre jej vážnosť ju Berger nanovo kladie, nie už ako záujemca o computer music, ale ako tvorca, ktorý vie, okrem iného, že zdroje novej sonoristiky je jalové použiť len kvantitatívne, t. j. hedonisticky, ale musia slúžiť kvalite novej exprese, zosúčasneniu výpovede na vyššom stupni integrácie. Preto Transgressus.

Približne v čase, keď praktiky tzv. normalizácie osudovo doľahli na skladateľa (vylúčenie zo Zväzu, takmer 10 rokov bez zamestnania, samovražda blízkeho priateľa muzikológa doc. M. Filipa) presúva „v tichu tak drahú vykupenou“ (T. Rózewicz) pozornosť od primárneho sústredenia sa na čistotu a systémovú precíznosť kompozično-materiálovej morfogenézy k prehľbovaniu expresívnych kontrastov, k

projektu tvorby akcentujúcej integritu štruktúry a významu, k obnoveniu polyvrstvovosti výpovede, k inovácii sémanticky nosných a prenikavo pôsobivých intonácií. Nemohol inak pri písaní Mementa, keď chcel vyjadriť tak žiaľ za blízkym človekom, ako aj výstrahu pre tých, ktorí zostali žiť v dobe, v ktorej sa lámali čisté charaktery a „korodovali duše“. Vtedy, inšpirovaný nadčasovo platnou poézou T. Rózewicza začína písať De profundis - amalgám skladateľovho zreleho a umelecky prenikavého svedectva o našej dobe - píše ho v zmysle Jaspersovho poňatia transcendentálnej viny, „existuje solidarita medzi ľuďmi ako ľuďmi, v dôsledku ktorej je každý spoluzodpovedný za všetko bezprávie a nespravodlivosť vo svete“. Keby nevytvoril R. Berger nič iného, len túto z hĺbky videnia vyvierajúcu meditáciu o bolesti a nádeji, patrilo by mu čestné miesto v rade veľkých humanistov dneška. Z lona jaspersovskej gnómy pochádzajú aj obidve Adagie pre husle a klavír, Exodus pre organ... Tvorí hudbu, ktorá je náročná na počúvanie, ale pri nepovrchnom kontakte s ňou vieme, že - kraskovsky povedané - na každom z Bergerových opusoch je srdca jeho krv prischnutá. Rovnako zasvätené, s pochopením autorského smeru hľadania komplexity treba čítať jeho eseje, nabité nevšednou inšpiračnou množinou z oblasti filozofie i prírodných vied. Iste nepíše pre všetkých, ale dovoľme si tvrdiť, že za všetkých. Jeho poetika, ciele a zmysel jeho kreativity sa obracajú s výzvou na človeka. Roman Berger zdiera do nášho vedomia i svedomia, je skladateľom, ktorý má v slovenskej hudobnej kultúre nezanedbateľný intelektuálny a mravný úver. Aj keď sa v jeho skladbách ozývajú motívy Osudovej (Memento), Dies irae (Sonáta pre husle a klavír) či signál SOS (v Novembrovej hudbe, Exode IV.) a dojímavý kantabilný monológ violončela v záverečnej časti De profundis sa viac razy láme, autorovo videnie zákonitosti smeruje napokon predsa len vyššie - do kozmického Nekonečna, do priestoru nadkonfesijného hlásaného duchovna, k onému „Sacrum“, ktoré francúzsky filozof M. Eliade ponúka ako záchrannú alternatívu pre ľudstvo, pre jeho autentické žitie. Ako čítame v jednej z Bergerových mysliteľských úvah „cesta na úroveň estetiky Stromu života je tou, na ktorej je možné vyjadriť protest-protest proti smrti a lament nad skazou, nad wienerovským „océanom entropie“, nad potopou. A nádej...“

LUBOMÍR CHALUPKA

Dar k jubileu Ivana Mačáka

Ak veci trochu zjednodušíme, možno povedať, že dar si v podstate pripravil sám. Koncom augusta (25. 8. 1995) sa v atraktívnom prostredí bašty Luginsland v areáli Bratislavského hradu kolauduje výstava Dedičstvo hudobných nástrojov, ktorú verejnosti sprístupnia v polovici septembra t. r. Podľa charakteristiky na vstupnom paneli, svojím rozsahom a obsahovým zámerom je to prvá výstava na Slovensku, ktorá v celistvej podobe sprístupňuje verejnosti hmotné aj duchovné krásy slovenskej ľudovej inštrumentálnej hudby. Ponúka panoramatický pohľad na vývoj ľudových hudobných nástrojov na Slovensku a na ich spoločenskú funkciu... PhDr. Ivan Mačák je autorom idey, námetu a scenára výstavy, ako aj autorom katalógu - publikácie o slovenských ľudových hudobných nástrojoch, ktorú Slovenská národná múzeum - Hudobné múzeum vydáva v slovenčine, v angličtine a v nemčine. Patrí aj medzi neúnavných hľadačov stá-leho príbytku pre svoje múzeum, v



Snímka SNM

ktorom by mohlo systematicky (ideálom je expozícia, jej koncepcia je pripravená) prezentovať svoje zbierky, výsledky svojej výskumnej aktivity, čím by múzeum mohlo ešte výraznejšie než doteraz plniť úlohu nielen dokumentátora a ochran-

cu slovenského kultúrneho dedičstva, ale aj jeho šíriteľa. Ivan Mačák sa narodil 26. augusta 1935. Výstavu pripravilo Hudobné múzeum SNM k 30. výročiu založenia hudobného pracoviska v Slovenskom národnom múzeu, ktoré začalo činnosť 1. októbra 1965. Tento dátum nájdeme aj v pracovnej zmluve Ivana Mačáka so Slovenským národným múzeom, na tento deň si ho k spolupráci a k spolupráci moderného slovenského hudobného múzejníctva prizvala Dr. Luba Ballová.

Ivan Mačák má profesiu etnomuzikológa. Patrí medzi šťastných ľudí, že sa tejto profesii mohol venovať bez prerušenia, celé roky svojho produktívneho života. V tejto profesii sa stal uznávanou osobnosťou doma i v zahraničí, že si zo svojich výskumov na Slovensku i z dlhodobých študijných pobytov v Kanade a v Indii pripravil podnetný materiál pre svoju vedeckú prácu. V SNM je kustódom pre hudobné nástroje, vybudoval impozantnú zbierku nástrojov vysokej kultúry (predstavil

ju expozíciou Hudobné nástroje na Slovensku v priestoroch SNM na Vajanského nábreží v rokoch 1975-85). Jeho špecializácia je dokumentácia a výskum slovenského ľudového inštrumentára. Aj tu hľadal a inicioval nové cesty. Nedávno v rozhovore povedal: „Náš výskum by, samozrejme, nemal viesť k poznaniu samému osebe, k poznaniu, ktoré nemá praktické uplatnenie. Ak sa zaoberáme výskumom ľudových hudobných nástrojov, jeho praktickosť spočíva, myslím si, v tom, že umožňuje rekonštruovať našu históriu. A tú považujeme za organickú súčasť nášho života. Historické fakty a procesy si osvojujeme, prirodzene, aj v škole. To, že vieme, odkiaľ ideme a ako sme šli, je veľmi dôležité na to, aby sme vedeli, ako ísť ďalej“. Ivan Mačák pre tento nový spôsob a metodiku dokumentácie získal team odborníkov rôznych profesií a realizoval komplexnú dokumentáciu nástroja, tvorca, prostredia a rôznaných špecifik ľudskej i spoločenskej povahy v rámci Súťaže výrobcov ľudových hudobných nástrojov o cenu Dr. L. Lengy v Detve v rokoch 1977-86. Cieľom podujatia bola aj aktivizácia nových výrobcov ľudových hudobných nástrojov, najmä medzi mladými ľuďmi.

Keď mal Ivan Mačák päťdesiat rokov pripomenula a hodnotila sa jeho cesta etnomuzikológa, múzejníka, pedagóga, editora, dramaturga a pre dobrú vec vždy naplno angažovaného človeka. Po osamostatnení sa Hudobného múzea v rámci Slovenského národného múzea v roku 1991 stáva sa jeho riaditeľom a na tomto poste zúročuje svoje bohaté skúsenosti a poznanie, ktoré je veľmi mnohostranné. Bol členom Medzinárodnej spoločnosti pre ľudovú hudbu, pracuje v komisii pre hudobné nástroje v International Council of Museums (ICOM - Medzinárodná rada múzeí, nevládna medzinárodná organizácia, ktorá združuje múzeá, galérie a ich pracovníkov z celého sveta), od roku 1993 je predsedom Slovenského komitétu ICOM. Cieľom národných komitétov ICOM a ich regionálnych združení je podporovať múzeá, galérie a ich pracovníkov pri ich vedeckej práci, ochrane zbierkových fondov, prezentácii a pri zvyšovaní ich vedeckej kvalifikácie. Osobnosť Ivana Mačáka na čele nášho národného komitétu garantuje, že Slovensko bude aktívnym členom tejto organizácie, a to tak doma, ako i smerom k zahraničiu.

ZUZANA MARCELLOVÁ

Financované fondom Pro Slovakia

SVEDECTVO

DMITRIJ ŠOSTAKOVIČ

Deviateho augusta uplynulo 20 rokov od smrti jednej z najvýznamnejších osobností hudby 20. storočia Dmitrija Dmitrijeviča Šostakoviča. Jeho životné i umelecké osudy vyvolávajú v súčasnosti zložité otázky. Bol Šostakovič naozaj zlomeným autorom, poddajným a poslušným tvorcom plniacim úlohy totalitných vodcov? Na mnohé otázky dáva odpoveď skladateľ vo svojich memoároch, ktoré diktoval muzikológovi Solomonovi Volkovovi pod podmienkou, že budú uverejnené až po jeho smrti... Volkov ich vyviezol na Západ a vydal v roku 1979 pod názvom **SVIDITELSTVO** vo vydavateľstve Harper and Row Publishers Inc., New York. V tomto istom roku vyšli Šostakovičove memoáre v nemčine vo vydavateľstve Albrecht Knaus Verlag v Hamburgu.

Z týchto memoárov prinášame pri príležitosti výročia skladateľovho úmrtia stručný výber, ktorý poodhaľuje kus z vnútorného života tohto plachého umelca. Z nemčiny preložil Roman Skřepek.

Čo je samovražda, to mi objasnil Zoščenko. Vysvetlil mi, prečo sa smrť môže javiť ako spása: dieťa nechápe, čo je smrť. Vidí iba, že smrť je neprítomnosť. Badá, že pred nebezpečenstvom možno ujsť, že sa pred ním možno skryť. Toto „tu nebytie“ nazýva dieťa smrťou. Preto neznamená pre dieťa smrť nič strašné. Keď je človek chorý, ponášajú sa jeho pocity na pocity dieťaťa, nachádzajú sa na najnižšej psychickej úrovni. Samovražda je útek pred nebezpečenstvom. Je to počínanie dieťaťa, čo sa priveľmi naľakalo života.

V mojom nepríliš radostnom živote sa udialo veľa smutných udalostí. Boli obdobia, kedy sa nebezpečenstvo mimoriadne stupňovalo a tvrdo ma deptalo. Vtedy neobyčajne narastal aj strach. Bál som sa nebezpečenstva, nevidel som nijaké východisko. Nebol som už pánom vlastného života. Moju minulosť vyškrtli. Moju prácu, moje schopnosti nik nepotreboval. A budúcnosť neponúkala nijakú záštitu nádeje. Chcel som sa prosto stratiť. To bolo jediné možné východisko. Pomýšľal som naň s uľahčením. V tejto kritickéj dobe mi pomáhali Zoščenkove myšlienky. Nepovažoval samovraždu za pomätenie mysle, ale za vrcholný infantilný počin, za úplné a definitívne víťazstvo vzbury nižších síl proti vyšším. Neboli to, pravda, iba Zoščenkove úvahy, čo mi v tomto období pomohli. Tieto a podobné myšlienky ma však zadržali pred krajným krokom. Z tejto krízy som vyšiel dokonca zocelený, s väčšou dôverou vo vlastné schopnosti. Nepriateľské sily mi už nepripadali ako všemocné. Ani hanebná zrada priateľov a známych mi už nespôsobovala toľko horkosti ako prv. Už ma to nepostihovalo osobne. Naučil som sa separovať od iných ľudí. To bola moja záchrana. Niektoré z novozískaných skúseností sú obsiahnuté v mojej štvrtej symfonii. Predovšetkým v jej závere. Tam je vyjadrené všetko veľmi jasne. Ešte aj neskôr som sa nimi zaoberal, tak v prvej časti mojej šiestej symfonie. Šiestu postihol lepší osud, ako štvrtú. Bola uvedená okamžite a prijatá celkom priaznivo. Oproti tomu premiéra štvrtej sa konala až 25 rokov po jej dokončení. Nevie, či jej to prospelo, naozaj to neviem. Nesúhlasím s rozšírenou mienkou, že hudobné diela by mali byť zahrabané, kým nenadíde ich čas. Symfónie nie sú čínske vajcia. Hudba sa musí hrať ihneď po svojom vzniku. Publikum má potešenie zo spoluúčasti na súčasnosti. A komponista tak lepšie dosiahne porozumenie. Keď sa dopustil chýb, môže sa pokúsiť v ďalšom diele ich napraviť. Ináč je to nezmysel, ako prípad štvrtej.

Dnes vládne názor, že som si všetkému sám na vine, keď som predvedenie symfónie odriekol a nemám teda právo presúvať zodpovednosť na iných. Človek stojaci mimo tak môže usudzovať. Keby však bol trčal v mojej koži, spieval by inú pesničku. Vtedy to vyzeralo tak, ako keby predvedenia mojich diel prinášali iba opletačky. Malé operné divadlo prinieslo Lady Macbeth do Moskvy - prosím: bol z toho „Chaos miesto hudby“. Bolšoj Teatr uviedol môj balet - a tu máš: „falšovanie baletu“. Čo by bolo nasledovalo, keby som vtedy premiéru štvrtej nebol zrušil? Kto vie? Možno by nik nebol povedal ani slovo, azda by sa moje trápenie bolo skončilo. Predpoklady však boli fatálne. Neoplatí sa na to spomínať. Navyše dirigoval dirigent štedrý skúšky nielen zle, ale jednoducho mizerne. Predovšetkým mal zúfalý strach. Vedel, že ani jeho neušetria. Tak, či onak, nepatria dirigenti k najhrdinskejšej časti ľudstva. Mal som nadostať možností sa o tom presvedčiť. Dirigenti sú dosť smelí, aby sa oborili na orchester, ale keď sa oboria na nich, okamžite sa im rozklepú kolena. Po druhé: štedrý neovládá partitúru dobre, lepšie povedané, nerozumel jej, ani jej nechcel rozumieť. To otvorene priznal. Prečo by sa aj ostýchal? Skladateľ bol odhalený formalista,

načo sa teda vhlbovať do jeho partitúry? To sa predsa neoplatilo...

Možno mi protirečiť: prečo obviňuješ druhých? Ty si sa azda nebál? Povieť bez obalu:

Krzysztof Meyer

Schostakowitsch

Die umfassende Biographie vor dem politischen und musikalischen Hintergrund unseres Jahrhunderts ... Ein Meisterwerk.

Le Monde de la Musique



Gustav Lübbe Verlag

Život a dielo Dmitrija Šostakoviča bude zrejme ešte dlho predmetom náročného štúdia. Najčerstvejším literárnym dielom je monografia Krzysztofa Meyera, ktorá vyšla t. r. vo vydavateľstve Gustav Lübbe Verlag v Bergisch-Gladbachu.

bál som sa. Strach - to je spoločný pocit všetkých. Neubránil som sa mu ani ja. Povráva sa: pred čím si mal strach? Hudobníkov predsa neobťažovali. Na to musím odpovedať: nie je to pravda. Verziu, že hudobníci neboli postihovaní šíri teraz Chrennikov a jeho nohsledi. Nuž a pretože umelci majú krátku pamäť, veria im. Zabudli na Nikolaja Sergejeviča Šiljajeva, patrili medzi mojich učiteľov. Spoznal som Šiljajeva u Tuchačevského, boli to priatelia. Šiljajev učil na moskovskom konzervatóriu, avšak väčšinu lekcí dával u seba, doma. Keď som pricestoval do Moskvy, išiel som, prirodzene, k Šiljajevovi, ukázať mu svoje práce. Šiljajev sa k nim nikdy nevyjadril... V jeho pracovni visel veľký portrét Tuchačevského. Keď Tuchačevského zastrelili, nesl tento obraz zo steny. Nevie, či dokážem veľkosť tohto činu patrične zdôrazniť. Ako sa vtedy ľudia zachovali? Akonáhle niekoho označili pečiatkou „nepriateľ ľudu“, odvrátili sa od neho a v panickom strachu zničili každý všetko, čo ho s týmto človekom, týmto nepriateľom ľudu spájalo. Ak takýto nepriateľ ľudu napísal knihu, zahodili ju.

Koľko len dokumentov, poznámok, kníh s venovaním vtedy ľudia popálili, to vôbec nemožno rozumom pochopiť. Nijaká vojna nie je v stave vyníčiť natoľko súkromné archívy. Fotografie, prirodzene, leteli prvé z oblakov. Stačilo, keď niekto niekoho udal, že má fotografie nepriateľa ľudu a mohlo ho to stáť hlavu. Šiljajev sa nebál. Keď prišli tajní, aby ho zobrali a videli obraz na čestnom mieste, žasli: čo, vy ste ho nedali dolu? Šiljajev odpovedal: „Ešte príde čas, kedy mu postavia pomník.“ Priskoro sa u nás na Šiljajeva zabudlo, rovnako rýchlo sa zabudlo aj na iných. O život prišiel Sergej Popov, veľmi talentovaný človek, spoznal som sa s ním u Šebalina. Zrekonštruoval partitúru Vojvodu, ktorú Čajkovskij v návale zúfalstva bol spálil. Keď zobrali Popova, zhorela partitúra po druhýkrát. Neskôr ju ešte raz zrekonštruoval Lamm.

Alebo vezmime Nikolaja Vygodského, významného organistu. Zabudlo sa naň práve tak, ako na Przybyševského, riaditeľa moskovského konzervatória, syna známeho spi-

vypisovali udania, komponisti zaiste na notovom papieri, hudobní vedci na obyčajnom. Pokiaľ viem, ani jeden z udavačov svoj čin neofutoval.

Uprostred päťdesiatych rokov sa táboroví väzni, čo mali to šťastie a prežili, postupne vracali domov. Podaktorí sa dostali k svojim spisom, boli v nich už aj mená udavačov a starostlivo prišpendlené udania. Dnes sa bývalí väzni stretávajú so svojimi denunciantmi v koncertných sieňach. Podaktorí sa dokonca vzájomne zdravia. Jedna z týchto obeť sa však neprejavila tak veľkoryso. Bývalý väzeň strelil svojmu udavačovi na verejnosti zaucha. Udavač bol veľkorysý človek, neponosoval sa na milíciu, a tak smel bývalý trestanec zomrieť na následky dlhého väzenia na slobode. Udavač však žije a teší sa dodnes najlepšiemu zdraviu. Mal som vtedy šťastie, nedostal som sa do tábora. Ale dostať sa tam nikdy nie je neskoro. Všetko závisí na tom, ako si ten-ktorý mierumilovný vodca a učiteľ cení tvoju prácu. V mojom prípade moju hudbu. Je mecenášom, záštitou všetkých umení a vznešenej literatúry. To je v každom prípade všeobecná mienka, hlas ľudu. Bojovať proti takému hlasu je ťažké. Tyrani sa radi vydávajú za ochrancov umenia. Pritom mu naprosto nerozumejú. Prečo nie? Pretože tyrania je perverzia a tyran je perverzný. To má viacej príčin. Tyran, čo sa chce dostať k moci, musí kráčať cez mŕtvol. Moc láka, dáva možnosť utláčať a ponižovať iných. Je teda nutkanie na moc tiež perverzita? Ak si dôsledný, musíš na otázku pritakať. V okamihu, kedy ťa premôžu mocenské chůtky, si strateg. Pozerám sa na každého kandidáta na vodcovstvo s podozrením. Stačia mi ilúzie môjho hmlistého detstva. Ak dotýčny uskutočnil svoje túžby a stal sa tyranom, musí svoju moc obhajovať. Pred takými pomätencami, ako si ty, alebo ja. Keď nemá nijakých nepriateľov, musí si ich vymyslieť. Musí si trénovať svalstvo, ináč si nemôže podmaniť celý národ a trýzniť ho až do krvi. Aké iné potešenie mu môže moc ponúknuť?

O TVORBE

...Moju Siedmu, Leningradskú symfóniu som napísal rýchlo. Jednoducho som ju musel napísať. Naokolo zúrila vojna. Bol som uprostred národa, chcel som v hudbe zachytiť obraz našej bojujúcej krajiny. Už od prvých dní vojny som si k tomu sadol a začal pracovať. Písal som pre svojich súčasníkov, ktorí nasadzovali sily a život za víťazstvo nad nepriateľom. O Siedmej a Ôsmej som počul viac nezmyslov, ako o svojich ostatných prácach. Je zaujímavé, aký dlhý život majú takéto hlúposti. Niekedy ma ohromuje, ako sú ľudia leniví v myslení. Všetko, čo o týchto symfóniách napísali v prvých dňoch, trdja sa v nezmenenej podobe do dnešných dní! Pritom už bolo dosť času na premýšľanie. Vojna je už 30 rokov za nami... Pred tridsiatimi rokmi sa mohlo povedať, že sú to vojnové symfónie, hoci symfónie sa málokedy píše na objednávku. Odhladnuc od tých, čo si takéto označenie zaslúhujú...

S myšlienkami na Siedmu som sa zaoberal už pred vojnou. Nebola teda púhou ozvenou na Hitlerov prepad. Téma „invázie“ nemá nič spoločné s útokom fašistov. Myslel som na celkom iných nepriateľov ľudstva, keď som tému komponoval. Fašizmus je mi, prirodzene, odporný, ale nie iba ten nemecký, ale každý fašizmus. Predvojnovú dobu dnes radi popisujú ako idylu. Všetko bolo krásne a dobré, až kým neprišiel Hitler. Niet pochyb - Hitler bol zločinec, ale Stalin bol zločincom rovnako. Pociťujem neutíchajúci bôľ nad tými, ktorých Hitler zavraždil. Ale nemenej bolesti mi pôsobí spomienka na tých, ktorých zavraždili na Stalinov rozkaz. Smútim za všetkými umučenými, trýznenými, vyhladovelými, zastrelenými. Bolo ich v našej vlasti na milióny, ešte skôr než začala vojna. Vojna s Hitlerom priniesla nekonečne mnoho nového utrpenia, nového ničenia, ale nemohol som preto zabudnúť na strašné predvojnové roky. O tom vypovedajú všetky moje symfónie, počnúc štvrtou. Rovnako k nim patrí aj Siedma a Ôsma. Nemám nič proti tomu, keď Siedmu nazývajú „leningradskou“. Nejde však v nej iba o blokádu. Ide o Leningrad, ktorý Stalin odsúdil na zánik. Hitler iba dovršil dielo skazy.

Väčšina mojich symfónií - to sú náhrobné kamene. Príliš veľa našich ľudí zahynulo na neznámych miestach. Nik, ani len ich príbuzní nevedia, kde sú pochovaní. Kde máme postaviť pomník Mejerchoľdovi? Kde Tuchačevskému? Možno je to iba v hudbe. Najradšej by som napísal skladbu pre každého popraveného, ale je to nemožné. Preto im venujem všetku svoju hudbu...

Financované fondom Pro Slovakia

BHS

Hlavný usporiadateľ:
SLOVKONCERT
slovenská umelecká
agentúra



BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI 29. 9.-13. 10. 1995

Člen Európskej asociácie festivalov (AEF)

PIATOK 29. 9.

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE BHS
Spevák zbor LÚČNICA
Dirigent **Peter Hradil**
A. Scarlatti, N. Kedrov, M. Schneider-Trnavský, I. Hrušovský, C. Monteverdi, B. Bartók,
19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
OTVÁRACÍ KONCERT BHS
Slovenská filharmónia
Dirigent **Libor Pešek**
Sólista: **Julian Lloyd Webber**, (VB) violončelo
I. Zelenka: Overtura giocosa
B. Britten: Symfónia pre violončelo a orchester op. 68
H. Berlioz: Fantastická symfónia op. 14 a

SOBOTA 30. 9.

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
Klavírny recitál
Ida Černecká
R. Schumann, B. Bartók, A. Webern, D. Šostakovič
19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
Komorný orchester **Ferenca Liszta**
Umelecký vedúci **János Rolla**
B. Bartók: Duá pre dvoje huslí, Divertimento pre sláčikový orchester, Hudba pre strunové nástroje, bicie a čelestu

NEDELA 1. 10.

10.30 Moyzesova sieň Slovenskej filharmónie
Medzinárodný deň hudby
Klavírny recitál
Daniela Rusó
L. van Beethoven: Sonáty
18.30 Dóm sv. Martina
Octet singers
Dirigentka **Blanka Juhaňáková**
T. Tallis, T. L. de Victoria, J. Gallus, J. Rosinský, J. L. Bella, M. Schneider-Trnavský, E. Schumera
19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
SOLISTES EUROPEENS, LUXEMBOURG
Dirigent **Jack-Martin Händler**
Sólista **Cyprien Katsaris** (Francúzsko), klavír
L. van Beethoven: Prométeus, predohra op. 43, Koncert pre klavír a orchester č. 3 op. 37 c mol, Symfónia č. 1 op. 21 C dur

PONDELOK 2. 10.

20.30 Koncertné štúdio Slovenského rozhlasu
Symfonický orchester Slovenského rozhlasu
Dirigent **Róbert Stankovský**
Sólista **Imrich Szabó**, organ
B. Martini: Pamätník Lidiciam, E. Suchoň: Symfonická fantázia na B-A-C-H pre organ, bicie a sláčikový orchester, J. Sibelius: Symfónia č. 2 op. 43 D dur

UTOROK 3. 10.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
Symfonický orchester RTV Zagreb
Dirigent **Nikša Bazeza** (Chorvátsko)
Sólistka **Jadranka Gašparovič** (Chorvátsko), violončelo
O. Messiaen: Et expecto resurrectionem mortuorum,
C. Saint-Saëns: Koncert pre violončelo a orchester č. 1 op. 33 a mol
M. Kelemen: Mageis
R. Strauss: Smrť a vykúpenie op. 24

STREDA 4. 10.

19.30 Dóm sv. Martina
EUROPEAN UNION BAROQUE ORCHESTRA (Veľká Británia)
Umelecká vedúca **Julia Bishop**
Dirigent **Roy Goodman**
H. Purcell, G. Muffat, G. F. Händel, G. P. Telemann, J. C. F. Fischer, J. S. Bach

ŠTVRTOK 5. 10.

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
ZAPOLSKÉHO KVARTETO (Dánsko)
Yoko Urata (Japonsko), klavír
C. Nielsen, D. Šostakovič, R. Schumann
19.30 Koncertné štúdio Slovenského rozhlasu
RUSKÝ SYMFONICKÝ ORCHESTER
Dirigent **Mark Gorenstein** (Rusko)
Sólisti: **Konstanty Kulka** (Poľsko), husle; **Gustav Rivinius** (SRN), violončelo
M. I. Glinka: Ruslan a Ludmila, predohra

J. Brahms: Koncert pre husle, violončelo a orchester op. 102 a mol
P. I. Čajkovskij: Symfónia č. 5 op. 64 e mol
20.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
MEDZINÁRODNÝ JAZZOVÝ KONCERT
Eugen Cicero (Svajčiarsko), klavír; **Harry Sokal** (Rakúsko) tenor a soprán saxofón; **Lils Mackintosh** (Holandsko), vokál; **Jan Jankeje** (SRN), kontrabas; **Decebal Badila** (Rumunsko), basová gitara; **Jozef „Dodo“ Šošoka**, bicie a perkusie

PIATOK 6. 10.

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
TALICHOVO KVARTETO (Česká republika)
Michel Lethiec (Francúzsko), klarinet
J. Haydn, J. Brahms, A. Dvořák
19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ROZHLASOVÝ SYMFONICKÝ ORCHESTER STUTTGART
Dirigent **Georges Pretre** (Francúzsko)
A. Webern: Letný vánok
R. Strauss: Don Juan op. 20
L. van Beethoven: Symfónia č. 3 op. 55 Es dur

SOBOTA 7. 10.

17.00 Moyzesova sieň Slovenskej filharmónie
THE AMERICAN HORN QUARTET (USA)
H. Purcell, J. Bennet, J. Ward, T. Bateson, J. S. Bach, J. Brahms, M. Castelnuovo-Tedesco, L. Bernstein a d.
19.30 Koncertná sieň SF
Slovenská filharmónia
Slovenský filharmonický zbor
Dirigent **Enoch zu Guttenberg** (SRN)
Zbormajster **Jan Rozehnal**
Sólisti: **Maria Venuti** (USA), soprán; **Thomas Mohr** (SRN), barytón
J. Brahms: Nemecké requiem op. 45

NEDELA 8. 10.

10.30 Moyzesova sieň Slovenskej filharmónie
Komorný orchester **MLADÍ BRATISLAVSKÍ SOLISTI**
Dirigent **Mario Košík**
Sólisti: **Veronika Lacková**, klavír; **Rastislav Suchán**, trúbka;
A. Webern: Symfónia op. 21
D. Šostakovič: Koncert pre klavír, trúbku a sláčikový orchester op. 35 c mol
W. A. Mozart: Symfónia č. 19 KV 132 Es dur
16.00 Veľký Evanjelický kostol
ORGANOVÝ RECITÁL
Bruno Morin (Francúzsko)
F. Mendelssohn Bartholdy, J. Brahms, L. Vierne, Ch. M. Vidor
19.30 Koncertné štúdio Slovenského rozhlasu
ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE
KOŠICKÝ SPEVÁCKY ZBOR UČITEĽOV
Dirigent **Stanislav Macura** (ČR)
Zbormajster **Karol Petrőczy**
Sólisti: **Elena Holíčková**, soprán; **Peter Kaščák**, klavír; **Emília Dzemjanová**, organ; **Massimo Quarta** (Taliansko), husle
J. Sibelius: Finlandia op. 26
N. Paganini: Koncert pre husle a orchester č. 2 op. 7 h mol
N. Bodnár: Symfónia pre sólový soprán, organ, miešaný zbor a orchester
20.00 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
PIESŇOVÝ RECITÁL
Anatolij Kočerga (Ukrajina), bas
Tatiana Fraňová, klavír
P. I. Čajkovskij, S. Rachmaninov, M. P. Musorgskij

PONDELOK 9. 10.

17.00 MTMI Moyzesova sieň SF
Václav Mácha (Česká republika), klavír
F. Chopin, L. Janáček
Lukasz Szyrner (Poľsko), violončelo
L. van Beethoven, S. Prokofiev
19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
SLOVINSKÁ FILHARMÓNIA LUBLANA (Slovinsko)
Dirigent **Marko Letonja** (Slovinsko)
Sólistka: **Angelina Réaux** (Kanada), soprán
L. Bernstein: Symfónia č. 1 „Jeremiáš“ pre soprán a orchester
K. Weill: New York Suite
L. Bernstein: Symfonické tance z West Side Story

UTOROK 10. 10.

17.00 MTMI Moyzesova sieň SF
Michael D'Arcy (Írsko), husle; **Nigel**

Hutchison (Írsko), klavír
S. Prokofiev, C. Saint-Saëns
ANEMOS QUINTETT (SRN)
G. Ligeti, J. Ibert, J. Français
17.00 MTMI Koncertné štúdio Slovenského rozhlasu
SYMFONICKÝ ORCHESTER SLOVENSKEHO ROZHLASU
Dirigent **Neil Varon** (USA)
Sólisti: **Sibylle Tschopp** (Svajčiarsko), husle; **Kateřina Váňová** (ČR), klarinet
G. Rossini, S. Prokofiev, C. M. von Weber, M. Ravel

STREDA 11. 10.

17.00 MTMI Moyzesova sieň SF
Réka Szilvay (Fínsko), husle, **Nadja Höbarth** (Fínsko), klavír
W. A. Mozart, C. Debussy, H. Wieniawski
KVARTETO JOZEFA ÉLSNERA (Poľsko)
A. Dvořák, D. Šostakovič
19.30 MTMI Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
FILHARMONIE BOHUSLAVA MARTINŮ
ZLÍN (Česká republika)
Dirigent **Jean-Paul Penin** (Francúzsko)
Sólisti: **Juraj Bartoš**, trúbka; **Jekaterina Deržavina** (Rusko), klavír;
H. Berlioz, H. Tomasi, W. A. Mozart, A. Dvořák

ŠTVRTOK 12. 10.

17.00 Dóm sv. Martina
LES TALENS LYRIQUES (Francúzsko)

MUSICA AETERNA
Umelecký vedúci **Peter Zajíček**
CAMERATA BRATISLAVA
Zbormajster **Jan Rozehnal**
Dirigent **Christopher Rousset** (Francúzsko)
Sólisti: **Claire Brua**, **Robert Expert**, **Gilles Ragon**, **Olivier Lallouette**
N. Jommelli: La Passione di Nostro Signore Gesu Cristo
19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
KLAVÍRNY RECITÁL
Garrick Ohlsson (USA)
F. Chopin
20.30 Koncertné štúdio č. 5 SRO
KONCERT ELEKTROAKUSTICKEJ HUDBY, SIGUN VON OSTEN (SRN)
P. Zagar, M. Schafer, M. Bázlik, A. Boucozechtiev, I. Széghy

PIATOK 13. 10.

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
BRODSKÉHO KVARTETO (Veľká Británia)
I. Stravinskij, D. Smirnov, D. Šostakovič
19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ZÁVEREČNÝ KONCERT BHS

SLOVENSKÁ FILHARMÓNIA
SLOVENSKÝ FILHARMONICKÝ ZBOR
Dirigent **Ondrej Lenárd**
Zbormajster **Jan Rozehnal**
Sólisti: **Lubica Rybářská**, **Ida Kirilová**, **Peter Dvorský**, **Peter Mikuláš**
L. van Beethoven: Leonora č. 3 op. 72 C dur, Symfónia č. 9 op. 125 d mol

PROGRAM BHS V HISTORICKEJ BUDOVE SND

29. 9. G. Puccini: Bohéma (19.00)
Peter Dvorský (Rudolf), Mirella Freni (Mimi), Mikolaj Gjaurov (Colline)
30. 9. R. Schumann: Karneval
S. Rachmaninov: Paganini
N. Rimskij Korsakov: Šeherezáda - balet (19.00)
2. 10. G. Verdi: Otello (19.00)
3. 10. G. Verdi: La Traviata (19.00)
4. 10. Večer súčasnej choreografie (19.00)
5. 10. J. Massenet: Don Quichotte (19.00)

6. 10. C. Debussy: Pelléas a Mélisanda (19.00)
7. 10. O. Nedbal: Z rozprávky do rozprávky (11.00)
9. 10. G. Rossini: Barbier zo Sevilly (19.00)
10. 10. L. A. Minkus: Don Quijote - balet (19.00)
12. 10. G. Verdi: Trubadúr - 1. premiéra (19.00)
13. 10. G. Verdi: Trubadúr - 2. premiéra (19.00)

DIVADELNÉ ŠTÚDIO REDUTA

4. 10. P. Hindemith: Sancta Susanna;
O. Kokoschka: Vrah, nádej žien
hudobné naštudovanie, úprava, klavír: **Darina Lacková**
dramaturgia, výprava, réžia: **Zuzana Lacková**
dirigent: **Dušan Štefánek**
účinkujú poslucháči a absolventi VŠMU.

DIVADLO P. O. HVIEZDOSLAVA

9. 10. BALET TORZO
Choreografia: **Libor Vaculík**, **Ján Ďurovčík**
B. Smetana: Z môjho života, sláčikové kvarteto e mol
Zbohem, ale čemu?
I. Stravinskij: Svadba? (premiéra)

Medzinárodná muzikologická konferencia
HUDOBNÉ AVANTGARDY 20. STOROČIA A NÁRODNÉ KULTÚRY
9.-11. 10. Zichyho palác
usporiadatelia: Slovenská muzikologická asociácia pri SHÚ, Katedra hudobnej vedy FFUK

ZMENA PROGRAMU A ÚČINKUJÚCICH VYHRADENÁ!

Predpredaj vstupeniek na podujatia BHS v koncertných sieňach,
v pokladnici Slovkoncertu, Michalská 10, 815 36 Bratislava
Pokladničné hodiny: od 13.00 h do 17.00 h
tel.: 33 45 58
a v pokladnici Slovenskej filharmónie
Palackého 2
Pokladničné hodiny: pondelok-piatok od 13.00 do 18.00 h
tel. č. 33 33 51

Objednávky vstupeniek prijíma
Sekretariát BHS
Michalská 10, 815 36 Bratislava, tel. č. 33 03 78, fax: 33 20 29
a Reklamná agentúra KOVÁČOVÁ, tel. č. 49 98 45
Predpredaj vstupeniek na operné a baletné predstavenia
v pokladnici SND, Komenského nám.
Pokladničné hodiny: od 12.00 do 18.00 h
Hromadné objednávky
Gorkého 4, 815 36 Bratislava, tel./fax: 33 38 90



TRANSPETROL



PROGRESS

PROMOTION



Slovenská
obchodná
a priemyselná
komora



SLOVAKOFARMA